

## Selecta in Genesim

### ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΕΚΛΟΓΑΙ.

12.92 Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα. Οὐ παραπεμπτέον ὅτι σολοικισμὸς ἂν δόξειεν εἶναι κατὰ τὴν φράσιν τὸ, Εἶπεν ὁ Θεός· Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα· οὐ γὰρ ἂν εὐ χερῶς ἐφαρμόσαι τὸ σπεῖρον τῷ βοτάνην χόρτου. Πῶς δὲ καὶ χωρὶς σολοικισμοῦ νοεῖσθαι δύναται, τῶν πλείστων ὑποληψομένων τὸ σπεῖρον πρὸς τὸ βοτάνην χόρτου λέγεσθαι; Ἔστι δὲ, ὑποδιαστολῆ χρησάμενον μέσης στιγμῆς, οὕτως ἀναγνῶναι· Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου· καὶ διαστήσαντα ἐπενεγκεῖν 12.93 τὸ, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος· ἴν' ἧ, Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, κατὰ γένος σπεῖρον σπέρμα· ἐπιφερομένου ἐπὶ τὸ γένος τοῦ σπεῖρον σπέρμα. Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε. Σημαίνει ἡ μὲν αὐξήσις τὴν εἰς μέγεθος ἐπίδοσιν, τὸ δὲ πληθύνεσθαι τὴν ἐκ τῆς μίξεως εἰς πλήθος διαδοχὴν. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Προδιαληπτέον πρότερον, ποῦ συνίσταται τὸ κατ' εἰκόνα, ἐν σώματι ἢ ἐν ψυχῇ. Ἰδῶμεν δὲ πρότερον οἷς χρῶνται οἱ τὸ πρῶτον λέγοντες· ὧν ἔστι καὶ Μελίτων συγγράμματα καταλελοιπῶς περὶ τοῦ ἐνσώματον εἶναι τὸν Θεόν. Μέλη γὰρ Θεοῦ ὀνομαζόμενα εὐρίσκοντες, ὀφθαλμοὺς Θεοῦ ἐπιβλέποντας τὴν οἰκουμένην, καὶ ὧτα αὐτοῦ εἶναι εἰς δέησιν δικαίων ἐπινε νευκότα, καὶ, Ὡσφράνθη Κύριος ὁσμὴν εὐωδίας· καὶ, Τὸ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα, καὶ βραχίονα Θεοῦ, καὶ χεῖρας, καὶ πόδας, καὶ δακτύλους, ἄντικρυς φάσκουσι ταῦτα οὐχ ἕτερον τι διδάσκειν ἢ τὴν μορφήν τοῦ Θεοῦ. Πῶς δὲ, φασὶ, καὶ ὥφθη ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, καὶ Μωσῆ, καὶ τοῖς ἁγίοις, μὴ μεμορφωμένος; μεμορφωμένος δὲ, κατὰ ποῖον χάρα κτήρα ἢ τὸν ἀνθρώπινον; καὶ συναγοῦσι μυρία ῥητὰ μέλη ὀνομάζοντα Θεοῦ. Πρὸς οὓς ἀγωνιστέον πρῶτον ἀπὸ τῆς λέξεως· ἀντιπαραβαλοῦμεν δὲ ῥητὰ τοῖς πλέον τοῦ γράμματος μηδὲν ἐπισταμένοις, ἐν ἀντιούμενα αὐτῶν τῇ ὑπολήψει· ἐκ μὲν τοῦ Ζαχαρίου, ὅτι Ἐπτὰ ὀφθαλμοὶ Κυρίου οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Εἰ δὲ ἑπτὰ ἔχει ὀφθαλμοὺς ὁ Θεός, ἡμεῖς δὲ δύο, οὐ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ γεγόναμεν. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς μὲν οὐκ ἐπτερυγώμεθα, περὶ δὲ Θεοῦ λέγει ἐν ἐννενηκοστῷ ψαλμῷ, ὅτι ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐλπείεις. Εἰ δὲ ἐκεῖνος μὲν πτέρυγας ἔχει, ἡμεῖς δὲ ἔσμεν ζῶον ἄπτερον, οὐ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γέγονεν ὁ ἄνθρωπος. Πῶς δὲ ὁ σφαιροειδὴς οὐρανὸς καὶ αἰετίνος κινούμενος θρόνος εἶναι δύναται, ὡς ὑπολαμβάνουσι, τοῦ Θεοῦ; Ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ πῶς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ; Ἀπαγγελλέτωσαν ἡμῖν. Ἄρα γὰρ τὸ ἀπὸ γονάτων μέχρι τῶν βάσεων σῶμα τοῦ μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς περιέχοντος, ἐν μέσῳ δὲ οὔσης τῆς γῆς τοῦ παντὸς κόσμου, καὶ περιεχομένης ὑπ' αὐτοῦ, ὡς γραμμικαῖς ἀποδείξεισι παρίσταται, παρ' ἡμῖν εἰσὶν αἱ βάσεις τοῦ Θεοῦ ἢ παρὰ τοῖς ἀντίχθοσι; Καὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην ἡμῶν πεπληρώκασιν, ἢ καὶ πλέον τι ἐπιλαμβάνουσιν, ἢ ἔλαττον τι; Διεστήκασιν οἱ πόδες αὐτοῦ διὰ τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ποταμοὺς, ἢ καὶ τοῖς ὕδασι ἐπιβαίνουσι; Πῶς δὲ οὐ ὁ τηλικούτος οὐρανὸς θρόνος, καὶ ἡ γῆ ὑπὸ 12.96 πόδιον τῶν ποδῶν, ἐν μόνῳ τῷ παραδείσῳ εὐρίσκεται περιπατῶν, ἢ ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ Σινᾶ φαίνεται τῷ Μωσῆ; Καὶ πῶς ταῦτά τις περὶ Θεοῦ δοξάζων οὐ μωρὸς λεχθήσεται; Εἴτα πολλὰ πρὸς ἀνατροπὴν εἰπὼν τῆς τοιαύτης δόξης ἐπάγει. Ὁ δὲ φάσκων τὸ κατ' εἰκόνα μὴ ἐν σώματι εἶναι, ἐν δὲ τῇ λογικῇ ψυχῇ, παραστήσει οὐκ εὐκαταφρόνητον δόγμα, καταλαβὼν τίνες δυνάμεις εἰσὶν αὐτῆς. Ἡ γὰρ γνωστικὴ δύναμις ἢ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, κριτικὴ τε καὶ εὐποιοτικὴ, δικαιοπρακτικὴ τε καὶ ἐρρωμένη, καὶ ἀπαξαπλῶς παντὸς καλοῦ ἐπιτελεστικὴ, κατ' εἰκόνα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γεγόνασιν αὐτῷ.

Ὅτι δὲ τὸ κατ' εἰκόνα αἱ πράξεις χαρακτηρίζουσι, καὶ οὐχὶ ἡ τοῦ σώματος μορφή, σαφῶς ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους φησί· Καθὼς ἐφορέσα μὲν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, οὕτως φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ. Εἰκόνα μὲν γὰρ φορεῖ χοϊκὴν ὁ κατὰ σάρκα ζῶν, καὶ ποιῶν τὰ ἔργα τῆς σαρκός· εἰκόνα δὲ τοῦ ἐπουρανοῦ ὁ τῷ πνεύματι τὰς πράξεις τῆς σαρκὸς θανατῶν. Καὶ ἐν ἑτέρᾳ δὲ ἐπιστολῇ διδασκὼν ὡς δεῖ βιοῦν, ἐπιφέρει ταῖς ἐντολαῖς τὸ, Ἵνα γένησθε κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος. Κύριος μακρόθυμος, καὶ ὁ μακρόθυμος ἄνθρωπος ἔχει τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ. Δίκαιος καὶ ὁσῖος ὁ Κύριος, καὶ οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος. Οὐκοῦν ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην καὶ ὁσιότητα, καὶ πράττων καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Σωτῆρος τὴν, Γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὡς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρων ἐστὶ, καὶ, Γίνεσθε τέλειοι, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν, εἰκὼν γίνεται κατὰ πάντα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἔρπετων τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Τηρητέον δὲ, ὅτι ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς τῶν ζῶων δημιουργίας, ἄλλα τὰ κήτη, καὶ ἄλλα ἔρπετα ψυχῶν· καὶ ὡς ἄρχει νῦν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης ὁ ἄνθρωπος λέγεται, σεσιώπηται δὲ τὸ τῶν κητῶν γένος καὶ τὸ τῶν θηρίων. Οὐ γὰρ μάτην δεῖ νομίζειν μὴ προστίθεσθαι καὶ ταῦτα, δυναμένου ἀναγεγράφθαι· Καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων, καὶ τῶν κητῶν τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν θηρίων τῆς γῆς, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν. Καὶ ἐπίστησον, εἰ δυνατόν διὰ τὸ σεσιωπῆσθαι, μὴ πάντα τὰ ζῶα διὰ τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι, ἀλλὰ ταῦτα, ὧν ἄρχει λέγεται, ἰχθύας θαλάσσης, καὶ πετεινὰ οὐρανοῦ, καὶ κτήνη τῆς γῆς, τάχα δὲ καὶ τὰ ἔρπετα τῆς γῆς, διὰ τὰς ἀναγκαιοτάτας τῶν φαρμάκων χρείας ἀπ' αὐτῶν τελουμένας· οὐ μέντοι διὰ τὸν ἄνθρωπον ταῦτα ἐγεγόνει τὰ κήτη τὰ μέγала καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς. Ἡ γὰρ ἂν προσετέθη τῇ δευτέρᾳ ἐξουσίᾳ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ τούτων ὄνομα σία. Οὐχ εὐρίσκομεν δὲ ἐν τῇ Γραφῇ τὸ τῶν ὄφειν γένος ἐν ἔρπετοις τεταγμένον, ἀλλ' ἐν θηρίοις. Ὁ 12.97 γὰρ ὄφεις, φησὶν, ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων. Καὶ ἐν ταῖς Πράξεσιν ἔχιδνα δακοῦσα τὸν Παῦλον, ἐκρέματο κατὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐπιφέρει· Ἰδόντες δὲ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον. Ἐν δὲ τῷ Λευιτικῷ ὅρα ἐπὶ τίνων τάσσει τὸ ἔρπετον, ὡς οὐδαμῶς ἐπὶ τῶν νῦν ἐν τῇ συνηθείᾳ καλουμένων. Ταῦτα γὰρ, φησὶ, φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἔρπετων τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύονται ἐπὶ τῶν τεσσάρων, ἃ ἔχει σκέλη ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πηδᾶν ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ αὐτῶν, τὸν βροῦχον καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ τὴν ἀκρίδα καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ, καὶ ἀττάκην καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ τὸν ὄφιομάχην καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ πᾶν ἔρπετον ἀπὸ τῶν πετεινῶν οἷς εἰσι τέσσαρες πόδες, βδέλυγμα ὑμῖν ἐστὶ, καὶ ἐν τούτοις μιανθήσεσθε. Οὐκ ἄρχει τοίνυν ἄνθρωπος οὔτε τῶν κητῶν τῶν μεγάλων οὔτε τῶν θηρίων, τάχα τὴν ἀρχὴν οὔτε δι' αὐτὸν γεγεννημένων. Τὸ δὲ ὅμοιον τοῖς ἐνθάδε ἀναγεγραμμένοις ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἡΨαλμῷ λέγεται· Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα καὶ βόας ἀπάσας, ἔτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου· τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν. Κάνταῦθα γὰρ τὰ κήτη καὶ τὰ θηρία σεσιώπηται. Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησεν. Ἦδη τινὲς ἄτοπον ὑπολαμβάνοντες τὸν Θεὸν δίκην οἰκοδόμου μὴ διαρκέσαντος χωρὶς ἡμερῶν πλείονων πληρῶσαι τὴν οἰκοδομὴν, ἐν πλείοσιν ἡμέραις τετελεκεῖν τὸν κόσμον, φασὶν ὑφ' ἐν πάντα γεγονέναι, καὶ ἐντεῦθεν τοῦτο κατασκευάζουσιν· ἔνεκεν δὲ τάξεως οἴονται τὸν κατὰ λόγον τῶν ἡμερῶν εἰρησθαι καὶ τῶν ἐν αὐταῖς γενομένων. Πιθανῶς δ' ἂν πρὸς τοῦτο κατασκευαζομένῳ χρήσαιντο ῥητῷ, τῷ· Αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν· αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν. Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο· ἡ ἡμέρα ὅτε ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Τὸ, βίβλος, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καθόλου οὐ κεῖται παρ'

Ἑβραίοις· ἀλλ' ἔστι πλάνη Ἑβραίου γραφέως, πλανηθέντος ἐν τῇ πλάνῃ ἐκείνου, ἐν ᾧ κεῖται παρὰ μὲν Ἀκύλα· Τοῦτο βι βλίον γεννημάτων Ἀδάμ· παρὰ δὲ τοῖς Ὁ· Αὐτῆ ἢ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων. Ὡθήθη γὰρ καὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ βιβλίον παραλελείφθαι, καὶ οὕτως αὐτὸ προσέθηκε. Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἑδέμ κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. Καὶ ἐξανάτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν, καὶ καλὸν εἰς 12.100 βρῶσιν. Ὅταν ἀναγινώσκοντες ἀναβαίνωμεν ἀπὸ τῶν μύθων καὶ τῆς κατὰ τὸ γράμμα ἐκδοχῆς, ζητῶμεν τίνα τὰ ξύλα ἐστὶν ἐκεῖνα, ἃ ὁ Θεὸς γεωρ γεῖ· λέγομεν, ὅτι οὐκ ἔνι αἰσθητὰ ξύλα ἐν τῷ τόπῳ. Τοῦ αὐτοῦ. Τέθειται ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ, κῆπον ἐν Ἑδέμ, αὐτῇ χρησαμένῳ τῇ Ἑβραϊκῇ λέξει. Ἔστιμὲν οὖν ἐρμηνεία τοῦ Ἑδέμ κυρίως ἡδύ. Οὐκοῦν παραδεδώκασιν Ἑβραῖοι, ὅτι ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐφύτευσεν τὸν παράδεισον ἢ τὸν κῆπον Κύριος ὁ Θεὸς, Ἑδέμ καλεῖται· καὶ φασὶν αὐτὸν μέσον εἶναι τοῦ κόσμου, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ· διὸ καὶ τὸν ποταμὸν τὸν Φεῖσων, ἐρμηνεύεσθαι στόμα κόρης, ὡς ἐκ τοῦ Ἑδέμ ἐκπο ρευομένου τοῦ ποταμοῦ τοῦ πρώτου. Ὁ δὲ παραδιδόα σιν, τοιοῦτόν ἐστιν Ἑδέμ, ὃς ἐρμηνεύεται ἡδύ, ἦν πρὶν τὸν κῆπον γενέσθαι· ἐν αὐτῷ γὰρ καὶ ὁ κῆπος ἐφυτεύθη. Τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν. Ὅτε ἀλ λοιοῦται ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν τὸ στόμα, καὶ κυ ριεύει ἢ ψυχὴ καλὰ νοήματα, τότε τρέφει καλὰ δόγμα τα· ἄπερ αἰνιττόμενος ὁ λόγος εἶπεν, χρυσίον καλόν. Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. Αἰθιοπίας, ἣτις ἐστὶ Ἑβραϊστὶ Χοῦς· σημαίνει καὶ σκότῳσιν. Ἀπὸ οὖν τῆς Αἰθιοπίας, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ Χοῦς, διὰ τὸ σκοτῶδες τῆς χροίας, ἣς ἔσχε παρὰ τοὺς λοι πούς ἀδελφούς. Καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ. Οἱ ἀναγεν νώμενοι διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος ἐν τῷ παρα δείσῳ τίθενται, τουτέστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐργάζε σθαι τὰ ἔνδον ὄντα ἔργα πνευματικά· καὶ ἐντολὴν λαμβάνουσι πάντας ἀγαπᾶν τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὸν ἐρχόμενον καρπὸν δι' ὑπομονῆς ἐσθίειν, κατὰ τὸ εἰ ρημένον· Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ. Παραβαίνει δέ τις τὴν ἐντολὴν τοῦ ἀναγεννήσαντος ὁ τοῖς ὄφειως λογισμοῖς χρησάμενος, καὶ ἀγαπῶν τοὺς μὲν ὡς χρηστοὺς, τοὺς δὲ ὡς πονη ροὺς μισῶν· ὅπερ ἐστὶ τὸ ξύλον τοῦ γινώσκειν καλόν· οὗ ὁ ἀπογευσάμενος κατ' ἄδειαν ἀποθνήσκει· οὐχὶ τοῦ Θεοῦ τὸν θάνατον ποιήσαντος, ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου τὸν πλησίον μισήσαντος. Θεὸς γὰρ θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων· οὔτε κινεῖται πάθει ὀργῆς, οὐδὲ ἐπινοεῖ πρᾶγμα εἰς ἄμυ ναν, οὐδὲ ἀλλοιοῦται πρὸς τὴν ἐκάστου ἐξίαν ἐξιν, ἀλλὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησεν, ὑπὸ νόμῳ πνευμα τικῷ κρίνεσθαι προορίσας. Διὰ τοῦτο οὖν λέγει τῷ Ἀδάμ· Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Καὶ οὕτω δὲ ἐκάστῳ τῷ πράγματι καλοῦ τε καὶ κακοῦ φυσικῶς ἐπακολουθεῖν τὸ δέον ἀπένειμεν· καὶ οὐκ ἐπινοητικῶς, ὡς τινες νομίζουσιν, οἱ τὸν πνευματικὸν ἀγνοοῦντες νόμον. 12.101 Καὶ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς. Τί δεῖ νοεῖν τοὺς δερματίνους χι τῶνας; Σφόδρα μὲν οὖν ἠλίθιον καὶ γραῶδες, καὶ ἀνά ξιον τοῦ Θεοῦ, τὸ οἶεσθαι ζῶων τινῶν περιελόντα δέρματα τὸν Θεὸν, ἀναιρεθέντων, ἢ ἄλλως πως ἀπο θανόντων, πεποιηκέναι σχήματα χιτῶνων, καταρῥᾶ ψαντα δέρματα δίκην σκυτοτόμου. Πάλιν τε, φυγόντα τὸ οὕτως ἄτοπον, λέγειν τοὺς δερματίνους χιτῶνας οὐκ ἄλλους εἶναι ἢ τὰ σώματα πιθανὸν μὲν, καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἐπισπάσασθαι δυνάμενον, οὐ μὴν σαφές ὡς ἀληθές. Εἰ γὰρ οἱ δερμάτινοι χιτῶνες σάρκες καὶ ὀστέα εἰσὶ, πῶς πρὸ τούτων φησὶν ὁ Ἀδάμ· Τοῦτο νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου; Ταύτας οὖν τὰς ἀπορίας περιστάμενοί τινες, δερματίνους χιτῶνας τὴν νέκρωσιν, ἣν ἀμφιέν νυνται ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὕα, διὰ τὴν ἀμαρτίαν θανάτῳ θέντες, ἀπεφάναντο τυγχάνειν. Οὐ πάνυ τι οὐδὲ αὐ τοῖ εὐχερῶς δυνάμενοι παραστήσαι, πῶς ὁ Θεὸς, καὶ οὐχὶ ἀμαρτία, νέκρωσιν ἐμποιεῖ τῷ παραβεβηκότι. Πρὸς τούτοις ἀνάγκην ἔχουσι λέγειν σάρκα καὶ ὀστέα τῷ ἰδίῳ λόγῳ

μη εἶναι φθαρτὰ, εἶγε ὕστερον τὴν νέ κρωσιν οἱ πατέρες ἡμῶν διὰ τὴν ἀμαρτίαν εἰλήφασιν. Ἄλλ' εἰ καὶ ὁ παράδεισος θεῖόν τι χωρίον ἐστὶ, λεγέ τωσαν πῶς ἕκαστον ἐκεῖ τῶν μελῶν μὴ μάτην δεδη μιουργημένον τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν ἐνήργει. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μυκτῆρα λέγεσθαι παρὰ τῷ Ἀκύλα καὶ Συμμάχῳ, ἢ πρόσωπον παρὰ τοῖς Ἑβδομήκοντα τοῦ πεπλασμένου, εἰς ὃ ἐνεφύσησεν ὁ Θεὸς πνοὴν ζωῆς, λεκτέον, ὅτι οὐ δεῖ περιέχεσθαι τοῦ γράμματος τῆς Γραφῆς ὡς ἀληθοῦς, τὸν δὲ κεκρυμμένον θησαυρὸν ἐν τῷ γράμματι ζητεῖν. Καὶ ἔταξε τὰ χερουβίμ. Οὐ μόνον τὰ λει τουργικὰ πνεύματα φυλάσσουσι τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ καὶ ἐναντία δυνάμεις φυλάττουσι, κωλύουσαι τοὺς βουλομένους προσπο ρευθῆναι τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς. Καὶ εἶπε Κάϊν πρὸς Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδῖον. Ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κάϊν πρὸς τὸν Ἄβελ οὐ γέγραπται· καὶ οἱ περὶ Ἀκύλαν ἔδειξαν, ὅτι ἐν τῷ ἀποκρύφῳ φασὶν οἱ Ἑβραῖοι κεῖσθαι τοῦτο ἐνταῦθα κατὰ τὴν τῶν Ἑβδομήκοντα ἐκδοχὴν. Καὶ εἶπε Κάϊν πρὸς Κύριον τὸν Θεόν· Μείζων ἢ ἀμαρτία μου τοῦ ἀφεθῆναι με. Οὐ διεῖλεν ὁρ θῶς· τῆς θείας νομοθεσίας κατεφρόνησεν· ἀπέκτεινεν ἀδελφόν· ἀπέκτεινε πρὸς τούτῳ καὶ δί καιον· ἐψεύσατο· θάνατον ἠτήσατο ἐν ἀπευδοκιμήσει ζωῆς καὶ μετανοίας. 12.104 Καὶ ἐγέννησε κατὰ τὴν ιδέα ἀυτοῦ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Πρὸς τοὺς οἰομένους ἄλλην μὲν εἶναι τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἄλλον δὲ τὸν κατ' εἰκόνα, λεκτέον, εἰ ἄλλος μὲν ὁ Ἀδάμ, ἄλλος δὲ ἡ εἰκὼν αὐ τοῦ· καὶ εἰ τρίτος κατὰ τὸν οὐ κατ' εἰκόνα ὁ Ἀδάμ. Χρήσονται δὲ τῷ· Κύριε, ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰ κόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις· καὶ τῷ· Μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος. Ζητητέον δὲ τίτι διαφέρει ἡ ιδέα Ἀδάμ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ. Εὐηρέστησε δὲ Ἐνώχ τῷ Θεῷ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Μαθουσάλα. Εἰ μετὰ τὸ γεννῆσαι τὸν Μαθουσάλα εὐηρέστησε, πρὸ τούτου κατὰ τὴν Γρα φὴν οὐκ ἦν εὐάρεστος. Δῆλον, ὅτι ἐκ μετανοίας εὐη ρέστησεν, ὅτε ἐγέννησεν τὴν τοῦ θανάτου ἐξαποστο λην, ὃν εἶχον πρὶν γεννῆσαι αὐτόν. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Οὐχ ἀπαξ ἀπλῶς ἀπαλείψω, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γῆς. Οὐ γὰρ πέ φυκε παντελῶς ἀπαλείφωσθαι ὁ ποιηθεὶς, ἐπεὶ ὁ ποιηθεὶς κατ' εἰκόνα Θεοῦ πεποιήται. Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Νῶε, καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ κοι νότερον ἐγράφετο ταῦτα, ἐχρῆν ἐπιφέρεσθαι τῷ, Αὗται αἱ γενεαὶ Νῶε, Νῶε ἐγέννησε τρεῖς υἱούς. Νῦν δὲ ἐπεὶ δικαιοσύνης ἡ γένεσις αὐτοῦ, προτέ τακται μὲν τὸ, αὗται αἱ γενέσεις, ἐπιφέρεται δὲ τὸ, ἄνθρωπος δίκαιος ὢν. Τῷ Θεῷ εὐηρέστησε Νῶε. Ἐγέννησε δὲ Νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν Σῆμ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ. Πε ριέχει ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὅτι Ἔζησε Λάμεχ ἔτη ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτώ, καὶ ἐγέννησε Νῶε. Καὶ ἔζησε Λάμεχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτόν τὸν Νῶε, ἔτη πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα καὶ πέντε· καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Λάμεχ ἔτη ἑπτακόσια καὶ πεντήκοντα τρία, καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἦν Νῶε ἐτῶν πεντακοσίων, καὶ ἐγέννησε τρεῖς υἱούς. Καὶ εὐρίσκομεν ἐν τούτῳ διαφωνίαν ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν τοῦ Νῶε. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἡ Γραφή λέγει, ὅτι τῷ Θεῷ εὐηρέστησε Νῶε, καθὼς γέγραπται καὶ περὶ τοῦ Ἐνώχ. Κἀκεῖνος γὰρ ὅτε εὐηρέστησε τῷ Θεῷ, τότε καὶ μετέθηκεν αὐτόν. Ὅμοίως οὖν καὶ τοῦ Νῶε τὰ πρὸ τῆς εὐαρεστήσεως ἐξήκοντα καὶ πέντε ἔτη οὐκ ἐλογίσατο αὐτῷ ἡ θεία Γραφή. Ὡσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ οὐκ ἐλογίσθη εἰς ζωὴν τὰ ἐξήκοντα ἔτη τὰ πρὸ τῆς θεογνωσίας αὐτοῦ, καὶ τοῦ Ἐνώχ ἔτη τρία κόντα· καὶ τοῦ Σαοὺλ ἔτη εἴκοσι, καὶ τοῦ Σολομῶντος ἔτη τεσσαράκοντα, καὶ τοῦ Ἐζεκιου ἔτη δέκα καὶ ἑπτὰ· ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ Μαθουσάλα εὐρίσκεται δια φωνία ἐτῶν δεκαπέντε. 12.105 Ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας· καὶ εἶδε Κύριος ὁ Θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρμένη· ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀδικία μὲν φθείρει τὴν γῆν, δικαιοσύνη δὲ σώζει· καὶ ὁ ἀμαρτάνων, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, φθείρει τὴν γῆν. Οὐκ ἐν τῷ κατακλυσμῷ γέγονε κατεφθαρμένη ἡ γῆ (τότε γὰρ ἀπελούσατο τὴν φθορὰν),

ἀλλ' ἐν τῇ ἀδι κία. Ὁ δὲ κατέφθειρε τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἔστι πνεῦμα, ἀλλὰ σὰρξ· Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς Θεόν· καὶ, οἱ ἐν σαρκὶ ζῶντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. Δύο, δύο ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτὸν ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ. Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔσσονται. Ἐπεὶ καθαρὸς ἤθελε διαμένειν τοὺς εἰσελθόντας ἀνθρώπους εἰς τὴν κιβωτὸν ἀπὸ μίξεως, οὐ τὴν αὐτοὺς εἰσάγει, κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν κελεύων αὐτοῖς τὴν διατριβὴν ποιῆσθαι τὴν ἐν τῇ κιβωτῷ. Οὐ γὰρ ἔπρεπε, τῶν ὁμοίων ἀπολλυμένων, τούτους κοίταις καὶ παιδοποιίαις σχολάζειν. Ὅτε μέντοι τὰ δεινὰ παρήλθε, καὶ χρειαῖ ἐκάλει τὴν γῆν ἀνθρώπων πληρωθῆναι, κατὰ γαμικὴν αὐτοὺς συζυγίαν ἐκβάλλει, λέγων· Ἔξελθε σὺ, καὶ ἡ γυνὴ σου, καὶ οἱ υἱοὶ σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου. Ἀπὸ δὲ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰς ἀγαγε πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ, ἄρσεν καὶ θῆλυ· ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο, καὶ τὰ ἐξῆς. Ζητήσῃε τις ἂν πῶς, μηδέπω τοῦ νόμου διαστειλαμένου καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα, ὡς εἰδότε τῷ Νῶε διαφορὰν ἀκαθάρτων ταῦτα λέγεται. Ὅθεν ἄξιον ἐπιστῆσαι μὴ κατὰ τὸ, Ὅταν ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶσιν, ἢ ἀπὸ τοῦ φύσει νόμου ταῦτα ἠπίστατο ὁ Νῶε. Νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμός τοῦ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. Μήποτε πρὸς ἀντιδιαστολὴν μέλλοντος κατακλυσμοῦ γενέσθαι πυρὶ πρόσκειται ἐνταῦθα, τοῦ ὕδατος. Καὶ εἰσηλθὼν πρὸς Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν δύο δύο ἀπὸ πάσης σαρκός. Ὡς πρὸς τὸ ῥητὸν ζητήσῃε τις ἂν διὰ τί οὐκ εἴρηται, τὰ μὲν ἀκάθαρτα δύο δύο, τὰ δὲ καθαρὰ ἑπτὰ ἑπτὰ· ἀλλὰ σεσιώπηκε τὰ καθαρὰ. Ὅρα δὲ μὴ ἀπολογία ἐστὶν ἐν τῷ, ἀπὸ πάσης σαρκός, ἀκαθάρτων μόνον δηλουμένων ἐν τῷ, ἀπὸ πάσης σαρκός. Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Νῶε, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. Ὁ Νῶε πῶς ἠύξησε, καὶ ἐπλήθυνε, μήπω γεννήσας μετὰ κατακλυσμόν; μήποτε οὖν οὐ δεῖ σωματικῶς ἀκούειν τὸ, Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε. Εἰ δὲ ἐνθάδε οὐ σωματικῶς διὰ τὸν Νῶε, δηλόν, ὅτι κατὰ βούλημα τοῦ πνευματικοῦ νόμου καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ οὕτως. 12.108 Καὶ ὁ τρόμος καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ τὰ ἐξῆς. Βιάζεται μὲν τις κατὰ τὸ ῥητὸν φάσκων, πᾶν ζῶον φοβεῖσθαι βλέπον τὸν ἄνθρωπον, καὶ αὐτὰ τὰ ἐν ἐρημίαις θηρία. Μήποτε δὲ βέλτιον νοεῖν τὰς πονηρὰς δυνάμεις, τὰ ἄγρια θηρία τῆς γῆς, καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη ἕτερα, πάσχειν ἀπὸ τοῦ δικαίου τὸν φόβον, καὶ τὸν τρόμον εἶναι ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις. Αἱ γὰρ πονηραὶ δυνάμεις φοβοῦνται τὸν δίκαιον. Πλὴν ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε· καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἐκζητήσω. Ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτό. Ἄπεμ φαίνοντος τοῦ ῥητοῦ, λεκτέον, ὅτι θηρία δυνάμεις ἀντικείμεναί εἰσι, τῷ ἀμαρτάνουσιν τὴν ψυχὴν ἀποθνήσκουσιν, ἀφ' ὧν τῆς χειρὸς ἐκζητηθήσεται ὁ θάνατος τοῦ ἡμαρτηκότος. Δυνατὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κτηνῶν αὐτὸ ἐκλαβεῖν, ἀφ' ὧν τὸν κερατιστὴν ταῦρον λιθοβολεῖσθαι προσέταξεν. Ὅτι ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Θεὸς λέγει· Ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον· εἰκὼν δὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου ὁ Σωτὴρ. Θεὸς ἄρα καὶ κατὰ τὴν Γραφὴν ὁ Σωτὴρ. Ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ Νῶε, οἱ ἐξεληθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, Σὴμ, Χάμ, Ἰάφεθ. Χάμ δὲ ἦν πατὴρ Χαναάν. Τί δήποτε, εἰποῦσα ἡ Γραφή, Καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ Νῶε ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς κιβωτοῦ, Σὴμ, Χάμ, Ἰάφεθ, προσέθηκε· Καὶ Χάμ οὗτος πατὴρ Χαναάν; Εἰ γὰρ ἐχρῆν μνημονεῦσαι τῶν υἱῶν, ἔδει πάντων, καὶ μὴ μόνου Χαναάν· ὁ Χαναάν καὶ αὐτὸς ἀσεβῆς ἐγένετο, ὡς ἡ ἱστορία δηλοῖ. Βουλόμενον οὖν τὸ πνεῦμα δεῖξαι τὴν οἰκειότητα τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν, τρόπον τινὰ ἀπαλλοτριῶ τῆς τῶν ἀδελφῶν εὐσεβείας προσθήκη τοῦ Χάμ ἦν πατὴρ Χαναάν. Υἱοὶ μὲν γὰρ πάντες τοῦ Νῶε τῷ γένει· μόνος δὲ οὗτος οὐχ υἱὸς τῷ τρόπῳ, ἀλλὰ τοῦ ὁμοίου παιδὸς πατὴρ. Διόπερ ἐμφαντικῶς κεῖται, Αὐτὸς πατὴρ Χαναάν. Ἐφερε δὲ ὁ Ἑβραῖος ὁ ταῦτα εἰπὼν καὶ παράδοσιν τοιαύτην, ἐπενεγκῶν ἀπόδειξιν τῆ παραδόσει· Ὡς ἄρα ὁ Χαναάν πρότερος εἶδε τὴν ἀσχημοσύνην τοῦ πάππου, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ μόνῳ

καταμωκώμενος ὡσπερ τοῦ γέροντος. Ὁ δὲ Χάμ, δέον ὁμοίως τοῖς ἀδελφοῖς μὴ προσελθεῖν τῷ πατρὶ ἀσεβῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπιπλῆξαι τῷ πρώτῳ θεα σαμένῳ καὶ διαβάλλοντι, αὐτὸς δὲ καὶ πέπεισται, καὶ εἰσῆλθε, καὶ εἶδε, καὶ ἀνήνεγκε τοῖς ἀδελφοῖς. Καὶ ταῦτα δὲ δοκεῖ μῦθος εἶναι, εἰ μὴ τὸ τῆς ἀποδείξεως ἦν ἰσχυρόν· Καὶ ἔξυπνίσθη γὰρ, φησὶ, Νῶε ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ, καὶ ἔγνω ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. Μικρότερος μὲν γὰρ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Χάμ οὐκ ἦν, ἀλλὰ δεύτερος. Σὴμ γὰρ, φησὶ, καὶ Χάμ, καὶ Ἰάφεθ· καὶ εἰ τὸν μικρὸν ἤθελε δεῖξαι, τὸν Ἰάφεθ ἂν ἔλεγεν. Ἐπειδὴ δὲ τοὺς ἐκγόνους υἱοὺς αἰεὶ λέγουσιν οἱ πάπποι, καὶ τοὺς μακρόθεν ἀπογόνους, 12.109 τὸν βραχύτατον τῶν ἐκγόνων τὸν Χαναὰν εἶρηκεν ἡ Γραφή ἐγνωσθαι παρὰ τοῦ Νῶε, ὅτι αὐτὸς ἐποίησε ταῦτα. Καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, εὐθύς ἐπάγει τὸ θεῖον λόγιον, καὶ εἶπεν· Ἐπικατάρατος Χαναὰν, δοῦλος δούλων ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Εἰ δέ τις θαυμάζοι, τί δήποτε ὁ Χάμ, καὶ αὐτὸς ἀσεβῆς ὢν, τὴν αὐτὴν κατάραν οὐκ ἔσχε τῷ υἱῷ, ἐπιγνώτω ὡς, εἰ ἦν λελεγμένον τῷ Χάμ, δοῦλος δούλων ἔσται, τῆς δουλείας μετέσχον ἂν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὡς οἱ τοῦ Χαναὰν ἀδελφοὶ δοῦλοι ἐγὲ νοντο κατὰ τὴν κατάραν, ὢν δοῦλος ἀπεφάνθη Χα ναὰν. Οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ ἔτι. Ὑπισχνεῖται μηκέτι τὸν οἰκουμενικὸν ποιήσῃν κατακλυσμὸν, ἐὰν ἦ ἡ διάνοια τῶν ἀνθρώπων ἐκ νεότητος ἐγκεῖ μὲνη ἐπὶ τὰ πονηρὰ, οὐκέτι οὕτως ἔχει πάσας τὰς ἡμέρας, ὡσπερ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ. Νέμει γὰρ βραχεῖάν τινα συγγνώμην τοῖς νέοις διὰ τὸ τῆς ἡλικίας εὐόλισθον. Διόπερ, Οὐ μὴ προσθῶ, φησὶν, ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ μελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος· τουτέστι, Προ οἶδα, ὅτι ἡ νεότης τοῖς ἐσομένοις εὐόλισθος ἔσται. Μὴ τοίνυν δεῖσητε. Διὰ τοῦτο γὰρ οὐκέτι ἐπάξω ὑμῖν ἀφανισμόν παντελεῖ. Καὶ ἤρξατο Νῶε ἀνθρωπος γεωργὸς γῆς, καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Οὐκ ἤδει Νῶε τὴν τοῦ οἴνου φύσιν, ὅτι μεθύσκει· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ Γραφή λέγουσα τὸ, ἤρξατο, καὶ ἐγυμνώθη. Τοῦ αὐτοῦ. Οἶνος γῆϊνος γυμνοῖ τὸν νοῦν τῆς τῶν νοητῶν γνώσεως. Τοῦ αὐτοῦ. Τοιοῦτος ἦν ὁ καρπὸς τοῦ ξύλου τοῦ γνωστοῦ καλοῦ καὶ πονηροῦ, οἶος ὁ οἶνος, ὁ τὸν Νῶε γυμνώσας. Τοῦ αὐτοῦ. Εἰ καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐγυμνώθη ὁ Νῶε, ἀλλ' ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· ἀγίου γὰρ τὸ μὴ ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ γυμνοῦσθαι. Οὗτος ἦν γίγας κυνηγὸς ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Ὁ κυνηγὸς οὐκ ἐπὶ δικαίων κεῖται νῦν· καὶ τήρει μήποτε οὐδὲ ἄλλοτε. Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. Τοῖς μὴ νοοῦσι τὸ, Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἕν ἐσμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἀρνούμενοις ὑπόστασιν ἰδίαν Υἱοῦ, προσοίσομεν τὸ, Ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. Ζητοῦντες δὲ διαφορὰν χεῖλους 12.112 καὶ φωνῆς, φήσομεν τὴν μὲν φωνὴν ἐπὶ τῆς διαλέκτου τάσσεσθαι, τάχα δὲ τὸ χεῖλος ἐπὶ τῆς διανοίας· ἢ τὸ ἔμπαλιν. Δεῦτε, καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τῆς φωνῆς τοῦ πλησίον. Γνώρισμα κακίας τὸ συγχυθῆναι τὰς γλῶσσας· γνώρισμα ἀρετῆς, ὅτε ἦν πάντων τῶν πιστευόντων καρδιά, καὶ ψυχὴ μία. Καὶ οὕτω τηρῶν τὴν Γραφὴν εὐρήσεις, ὅτι ὅπου πλῆθος ἀριθμοῦ, ὅπου σχίσμα, ὅπου διαίρεσις, καὶ διαφωνία, καὶ ὅσα τοιαῦτα, κακίας ἐστὶ γνωρίσματα· ὅπου δὲ ἐνότης, καὶ ὁμόνοια, καὶ πολλὴ δύναμις ἐν λόγοις, ἀρετῆς γνωρίσματα. Καὶ ἔζησε Θάρρα ἐβδομήκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἀβράμ, καὶ τὸν Ναχώρ, καὶ τὸν Ἀρράμ. Τὸν πατέρα τοῦ ἐορτάζοντος ἔθνους τὴν ἐβδομάδα ἐγέννησεν ὁ Θάρρα γενόμενος ἐβδομηκονταέτης. Ἐφίστημι δὲ μήπως τοὺς τρεῖς τριδύμους ἐγέννησεν. Ἄλλως γὰρ, ἐβδομηκονταέτης ὢν, οὐ δύναται ἂν τῶν τριῶν ἐκ μιᾶς γενέσθαι πατήρ. Ἀλλὰ καὶ οὐ δηλοῦνται πλείους αὐτοῦ γυναῖκες. Καὶ κατέβη Ἀβράμ εἰς Αἴγυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ, ὅτι ἐνίσχυσεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀβραὰμ οὐ κατώκει Αἴγυπτον, ἀλλὰ παρῶκει, ὅτι ἐνίσχυσεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ δὲ Χαναναῖοι καὶ οἱ Φερεζαῖοι τότε κατώκουν τὴν γῆν. Ὡς φαῦλοι οἱ Χαναναῖοι κατώκουν, καὶ οὐ παρῶκουν τὴν γῆν. Ὡστε

φαῦλοι κατοικοῦσιν, οὐ παροικοῦσι τὴν γῆν. Εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιὰ· εἰ δὲ σὺ εἰς δεξιὰ, ἐγὼ εἰς ἀριστερά· καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ καὶ ἡ ἐκλογή γέγονε συγχωρηθεῖσα ἀπὸ τῆς ἐπιεικειᾶς τοῦ Ἀβραὰμ τῷ Λῶτ· παρατηρητέον, ὅτι ὁ μὲν ἐκλεξάμενος οὐκ ἀπολαύει τῆς αὐτοῦ ἐκλογῆς, ὁ δὲ παραχωρήσας εὐλογημένον ἔχει τὸ καταλελειμμένον. Ὁ δὲ Θεὸς εἶπε πρὸς Ἀβραὰμ, μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν Λῶτ ἀπ' αὐτοῦ· Ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ νῦν σὺ εἶ, πρὸς βορρᾶν καὶ λίβα, καὶ ἀνατολὰς καὶ θάλασσαν, ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν σὺ ὄρᾳς, σοὶ δώσω αὐτήν. Ἔπεται τοῖς κατορθοῦσι τὴν ἄρε τὴν ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ παράκλησις. Μετὰ δὲ παραχωρήσαι τῷ ἀδελφῷ τὴν αἴρεσιν, κάκεινον τὸ κάλλιστον καὶ εὐφορώτατον ἐκλέξασθαι χωρίον, ἐπεφάνη ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ, λόγοις παρακλητικοῖς καὶ χρησταῖς ὑποσχέσεσιν αὐτὸν ψυχαγωγῶν, μονονουχὶ λέγων· Γῆς ταύτης κατεφρόνησας τῆς ἐλαχίστης καὶ αἰσθητῆς· ἐγὼ σοὶ δώσω τῶν πραέων τὴν γῆν τὴν ἐν χώρᾳ τῶν ζώντων. Ἀνάβλεψον γὰρ τοῖς τῆς διανοίας ὄμμασι, καὶ ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου, οὗ σὺ εἶ νῦν· τόπος δὲ τοῦ δικαίου ἡ ἀρετὴ, ἀφ' ἧς τὰ ἐν ἐλπίσι καταδοκεῖ, καὶ τὰ ἀποκείμενα ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀπεκδέξεται. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, πόσῃν εἰκὸς ἦν αὐτὸν τὴν γῆν θεωρεῖν αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς; ἢ ἕως τίνος ἀτενίσαι ἠδύνατο κύκλῳ περιθέων καὶ περιάγων τὴν ὄψιν; Ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν Σοδόμων. Ἴππον Σοδομίται νῦν πρῶτον ὠνομασμένην ὡς φαῦλοι ἔχουν λέγονται. Παραγενόμενος δὲ τῶν ἀνασωθέντων τις, ἀπήγγειλεν Ἀβραὰμ τῷ περάτῃ. Περάτης καλεῖται ὁ Ἀβραὰμ, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς Χαλδαίων χώρας διαπεράσας τὴν Μεσοποταμίαν ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τῶν Χανααναίων. Ἐρμηνεύεται δὲ καὶ τοῖς περὶ Ἀκύλαν Ἑβραῖος. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνήσῃ ἕξαριθμηθῆσαι αὐτούς· οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. Τὰ γὰρ γεννήματά φησι τῆς ψυχῆς τοῦ ἀγίου, καὶ πλήθει καὶ λαμπρότητι, ἅτε Θεοῦ συνεργήσαντος, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα γενέσθαι. Αὐτὰ παρίστησι τὴν θείαν εὐλογίαν. Εἶπε δὲ· Δέσποτα Κύριε, κατὰ τί γνώσομαι, ὅτι κληρονομήσω αὐτήν; καὶ τὰ ἐξῆς. Οὐκ ἦν κατὰ τὸν πιστεύσαντα πίστιν λελογισμένην αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην ἀπιστεῖν, ὡς ἂν τις οἰηθείη. Ἀλλὰ μήποτε πιστεύσας πρότερον, νῦν καὶ γνώσιν αἰτεῖ τὴν περὶ τῶν πεπιστευμένων. Οὐ νομοθετεῖ δὲ τῷ Ἀβραὰμ θύειν ὁ Θεός, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ παλαιότατοι τὰς ὀρκωμοσίας διὰ τούτων ἔβη βαίουν. Τετάρτη δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται ὧδε· οὐπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. Ἐτῶν ὅσους, εἰς τὸ πληθυνθῆναι μὲν τοῦ Ἀβραὰμ τὸ σπέρμα, γενέσθαι δὲ τὰ γε νόμενα σημεῖα. Πῶς οὖν τὸ, οὐπω ἀνεπληρώθησαν αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων; ἵνα δείξῃ, ὅτι εὐλόγως ἐκβάλλονται δι' ἁμαρτίας. Καὶ γὰρ ὅταν λέγει, Μετεμελήθη, οὐ τοῦτο λέγει ὁ πάσχει, οὔτε τοῦτο πάσχει ὃ λέγει, ἀλλὰ τὴν τοῦ γενομένου ἀτοπίαν παρίστησιν. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἔπειτα ἦσαν πάλαι ἐν μὲν Παλαιστίνῃ δίκαιοι, ὁ Μελχισεδέκ καὶ ἄλλοι πολλοί. Οὐ γὰρ ἦν ἀπλῶς ἱερεὺς μὴ ὄντων τῶν πειθόμενων. Οὐπω οὖν ἀναπεπλήρωνται ἀντὶ τοῦ, οὐπω ἐκλέλοιπεν ὄσιος ἐξ αὐτῶν· οὐπω πεπλήρωνται, καὶ τετελειωμένοι εἰσὶν ἁμαρτίαις. Δέκα γὰρ δίκαιοι ῥύονται τὴν πόλιν· τότε δὲ οὐκ ὀλίγοι ἦσαν. Ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη. Διὰ τί δὲ περισσὰ ἔτη λέγει ὁ Ἀπόστολος λ', τὰ τε τῆς Διαθήκης, ἣν ἐποίησατο μετὰ τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τῆς τοῦ νόμου δόσεως; Οὐ μάχεται τὰ ἐνταῦθα τοῖς ἐν τῇ Ἐξόδῳ γεγραμμένοις. Ἐκεῖ γὰρ εἴρηται, Μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐξῆλθεν ἡ δύναμις Κυρίου ἐκ τῆς Αἰγύπτου· ἐνταῦθα δὲ μετὰ ὅσων φησὶν. Ἀλλ' ἐπιστῆσαι δεῖ, ὅτι οὐκ ἐρρέθη, ὡς πληρωθέντων τῶν 12.116 ὅσων ἐξῆλθον, ἀλλὰ μετὰ ὅσων ἔτη, ὅπερ ἐμφαίνει καὶ τὰ λ'. Καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία αὐτῆς ἐναντίον αὐτῆς. Ἐπίτηδες οὐκ ἐσαφηνίσθη τὸ ὑπὸ τίνος, ἵνα ἡμεῖς ζητήσαντες εὐρωμεν, ὅτι πέφυκεν ἀτιμάζεσθαι ἀρετῆ, ἠνίκα τὰ προπαιδεύματα γεννήσῃ· οὐ πάντως ὑπὸ τοῦ Ἀβραὰμ, ἀλλ' ἤτοι ὑπὸ τῆς παιδίσκης, ἢ τῶν χαιρόντων πρὸ τῆς γενέσεως τῶν κρειττόνων τοῖς γεννήμασιν

αὐτῆς. Καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου Ἀβράμ, ἀλλ' ἔσται τὸ ὄνομά σου Ἀβραάμ. Τὰς ἔρημους νείας τῶν ὀνομάτων ζητεῖ· δυνάμει γὰρ ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο χρήσιμόν ἐστιν εἰδέναι, ὅτι τὰ ὀνόματα ἕξεων ἔστι, καὶ καταστάσεων, καὶ ποιότητων δηλωτικά· ἕξ ὧν ἔστιν ἰδεῖν τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ ὀνομαζομένου. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ πρὸς τὸν Θεόν· Ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω ἐναντίον σου. Ἐξαίρετόν τι ἤξιον περὶ τοῦ Ἰσμαὴλ ὁ Ἀβραάμ, οὐκ ἀρκούμενος τῷ, ζήτω· διὸ προσέθηκεν· ἐναντίον σου. Τὸ γὰρ ζῆν ἐναντίον Κυρίου μακαρίων ἔστι καὶ τῶν ἁγίων μόνων. Ἀβραάμ δὲ καὶ Σάρρα πρεσβύτεροι προβεβηκότες ἡμερῶν. Μήποτε ἐπὶ δικαίων μόνων τὸ, προβεβηκότες ἡμερῶν, τέτακται. Ὅπερ ἐὰν οὐ τῶς ἔχει, οὐδεὶς φαῦλος προβέβηκε. Καὶ ἐγγίσας Ἀβραάμ εἶπε· Μὴ συναπολέσης δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς. Ἐγκώμιον τοῦτο τοῦ Ἀβραάμ. Δηλοῦται γὰρ τὸ βέβαιον τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ, διὸ καὶ ἐγγίσει δεδύνηται. Τὸ δὲ ἐγγίσει οὐ σωματικῶς νοητέον. Λῶτ δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύλην Σοδόμων. Οὐκ ἦν ἔνδον Σοδόμων Λῶτ, ἀλλὰ παρὰ τὴν πύλην. Εἶπομι δ' ἂν αὐτὸς, ὃν τρόπον ἔξω τῆς σκηνῆς ὁ Ἀβραάμ ἐκάθητο ἐπιτηρῶν διὰ φιλοξενίαν καὶ παρὰ καιρὸν τοὺς διοδεύοντας· (μεσημβρία γὰρ ἦν) οὕτως ὁ ἐκείνου συγγενῆς καὶ μιμητῆς τῶν τρόπων ἐκαθέζετο παρὰ τῇ πύλῃ, προτρεπόμενος τοὺς παρ' ἰόντας, καὶ ἐσπέρας ἤδη καταλαβούσης· εἰδὼς μάλιστα τῶν ἐν Σοδόμοις τὴν ἀσέβειαν, καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἐκεῖσε τοῖς ξένοις ἀνάπαυσις. Καὶ κατεβίασατο αὐτοὺς, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἐπειδὴ μὴ τοιοῦτος ἦν ὁ Λῶτ οἶκος ὁ Ἀβραάμ, διὰ τοῦτο, ὀκνοῦντες διελθεῖν πρὸς αὐτὸν, βίας χρῆζουσιν. Τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου ἐπάταξαν ἀορασίᾳ. Ἐπ' ἀγαθῷ πατάσσονται ἀορασίᾳ οἱ κακῶς τῇ ὁράσει χρησάμενοι, καὶ εἰς τὸ ἀμαρτάνειν ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ τῆς ἀορασίας. Καὶ κατέστρεψε πάσας τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περιχώρον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ πάντα τὰ ἀνατέλλοντα ἐκ τῆς γῆς. Ὁ Κύριος οὐ μόνον τοὺς ἀσεβεῖς ἀπόλλυσι, ἀλλὰ καὶ τὰς τροφὰς αὐτῶν, οὐσὰς Σοδομιτικὰς καὶ ἐπιβλαβεῖς, ἐν αἷσις ἔστι καὶ ἄμπελος, περὶ ἧς γέγραπται· Ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σοδόμων ἢ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας. Καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἄλως. Οὐδὲν ὠνησε τὴν γυναῖκα Λῶτ τὸ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, εἰ καὶ ἐξῆλθεν ἔξω Σοδόμων, ἐπεὶ περ ἐστράφη εἰς τοῦπίσω. Ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ἤψατο αὐτῆς. Ἐμφασιν ἔχει τὸ, οὐχ ἤψατο, ὡς τὸ, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἄπτεισθαι· ὅπερ ἔστι καὶ χωρὶς μίξεως κατὰ μηδὲν ἄλλο παθητικῶς, ἢ τοῦ ἐνιδεῖν, ἢ ἄψασθαι γυναικός. Ὁ Θεὸς μέντοι οὐκ ἀφῆκεν ἄψασθαι τὸν Ἀβιμέλεχ αὐτῆς· τάχα καὶ πάντα τὸν ἄκρως συμφοροῦντα· θεόδοτον γὰρ τὸ τοιοῦτον. Καὶ εἶπεν Ἀβραάμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Καθίσατε αὐτοῦ μετὰ τῆς ὄνου· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διελυσόμεθα ἕως ὧδε, καὶ προσκυνήσαντες ὑποστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς. Ταῦτα εἶπε λογισάμενος, ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός. Ἐλαβε καὶ Ἀβραάμ τὰ ξύλα τῆς ὀλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἐπωμάδιον γὰρ ἔχων τὸν οἰκεῖον σταυρὸν ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν ὁ Χριστὸς, οὐκ ἐξ ἀνθρωπίνης ἰσχύος βεβιασμένος εἰς τὸ πάθος, ἀλλ' ἐκ θελήματος οἰκεῖου, καὶ βουλήσει τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς. Ἴδου τέτοκε Μελλὰ καὶ αὐτὴ υἱοὺς Ναχώρ τῷ ἀδελφῷ σου, τὸν Ὡζ πρωτότοκον, καὶ τὰ ἐξῆς. Μελλὰ ἐρμηνεύουσι βασιλείαν· Ὡζ βουλευόμενον· Ναχώρ ἀνάπαυσις φωτός· Βαὺζ ἐξουδενωμένον· Καμουήλ ἀνάστασις Θεοῦ· Σύρων μετέωρον· Χαζὰδ ψεῦδος· Ἀζαῦ ὀρώντα· Φάλδακ πτωσὶν ἐνδεοῦς, ἢ πτωσὶν πτωχείας· Ἰεδλάφ χειρὸς περισσεύουσα, ἢ χεῖρα λάβε· Βαθουήλ ἔνοικον Θεοῦ, ἢ θυγατέρα Θεοῦ· Ῥεβέκκα ὑπομονή· Ῥεῖμα ὄρασις προσδοκωμένη· Ταὰμ, διαμηρυκόμενον· Τοχὼς σιγὴν· Μωχὰν ἔντερον κενόν. Ἴδου ἐγὼ ἔστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος. Διὸ φιλοτιμητέον ἔστηκέναι ἐπὶ τῆς πηγῆς, ἵνα μὴ καὶ ἐφ' ἡμῶν ἀρμόσῃ τὸ, Ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος. Καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ἢ ἂν ἐγὼ εἶπω, Ἐπίκλι 12.120 νον τὴν ὑδρίαν σου, καὶ τὰ ἐξῆς. Πρέπουσα ἡ



φωνή τῷ πρεσβύτῃ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀβραάμ, καὶ ἀρμόζουσα τῷ ἄρχοντι πάντων τῶν αὐτοῦ. Καὶ ὄρα σοφίαν, οἶον τίθησι σημεῖον. Ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτήν, καὶ παρ εσιώπα, τοῦ γνῶναι εἰ εὐώδωκε Κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἢ οὐ. Ἐντεῦθεν ἐστὶ διδαχθῆναι, ὅτι καλόν ἐστὶ τὸν προσευχόμενον μὴ μετὰ αἰσθητῆς ἀκούμενον τῆς φωνῆς προσεύχεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τῷ ἐτάζοντι καρδίας καὶ νεφρούς. Ἰσαὰκ δὲ ἐπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὀράσεως. Πρέπουσα πορεία τῷ ἀγίῳ διὰ μὲν τὴν πολλὴν ἀναχώρησιν πορευομένων διὰ τῆς ἐρήμου, διὰ δὲ τὴν περὶ τῶν εἰς Θεὸν θεωρίαν πορευομένων κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὀράσεως. Καὶ ἐξῆλθεν Ἰσαὰκ ἀδολεσχεῖν εἰς τὸ πεδῖον τὸ πρὸς δείλης. Ἐξελεῖν δεῖ τῶν γηίνων τὸν μέλλοντα περὶ τῶν θείων ὁμιλεῖν, ὅπερ ἀδολεσχεῖν νῦν ὠνόμασεν. Οὐ πρόσκειται δὲ τίνι· εἰκότως, ἐπεὶ μηδὲ ἀνθρώπων ἢ τοιαύτη ὁμιλία γίνεται, ἀλλ' ἤτοι πρὸς Θεὸν, ἢ αὐτοῦ τινος πρὸς ἑαυτόν. Τοῦ αὐτοῦ. Τὸ δὲ, πρὸς δείλης, σύμβολόν ἐστὶ τοῦ μόλις ἐπὶ γήρως δύνασθαι τινα ἐλθόντα μετὰ καταλήψεως τῶν θειοτέρων ὁμιλεῖν. Προσθέμενος δὲ Ἀβραάμ ἔλαβε γυναῖκα ἢ ὄνομα Χεττούρα. Ἔτεκε δὲ αὐτῷ τὸν Ζεμβράν, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀπὸ τῶν τέκνων Χεττούρας ἔθνη γέγονε πλεῖστα, ἃ κατώκησαν τὴν Τρωγλοδύτην ἔρημον, καὶ τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν, καὶ τὴν διήκουσαν, τὴν τε Μαδιανίτιν, καὶ τὴν πόλιν Μαδιάμ παρακειμένην τῇ ὑπὲρ τὴν Ἀραβίαν ἐρήμῳ ἄντικρυς Φαράν εἰς ἀνατολὰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης· ὅθεν τὸ Μαδιανιτῶν ἔθνος ἀπὸ Μαδιάμ υἱοῦ Ἀβραάμ καὶ Χεττούρας· ὡς εἶναι δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι ὁ Ἰθὼρ ὁ πενθερὸς Μωϋσέως ἀπόγονος ἦν τοῦ Ἀβραάμ καὶ συγγενῆς Μωϋσέως. Τοῦ αὐτοῦ. Χεττούρα ἐρμηνεύεται μικροτέρα 12.121 ἢ ὑποδεεστέρα· Ἰεσβὼκ ἄφεις, ἢ ἀφήσει· Σωῖε χρηστὸς λαός· Σαβὰν ἀποστροφή· Θαιμὰν ἐκλείψεις αὐτῶν, ἢ συντελούμενοι· Δαιδὰν ἰκανὴ κρίσις, ἢ μονότης· Ραγουήλ φίλος ἰσχυρὸς, ἢ ποιμανσία Θεοῦ· Ναβδεὴλ δουλεύων τῷ Θεῷ· Ἀσσουριεὶμ ἑδραῖοι, ἢ κατευθύνοντες· Λατουσιεὶμ σφυροκόποι· Γεφάρ, ἐνδεής, ἢ ἐλλείπων· Ἀφὲρ χοῦς, ἢ γήϊνος, ἢ σποδός· Ἐνὼχ χάρις σου· Ἀβιδὰ πατρός μου ὕψος· Ἐφρών χοῦς, ἢ γήϊνος, ἢ σποδός· Σαὰρ μεσημβρία· Δουμὰ σιωπή· Μαμβρη ἀπὸ ὀράσεως· Μασσῆ ἔπαρσις, Ἰσμαὴλ ἀκοή Θεοῦ· Χοδδὰδ μέτρον κενούμενον· Ναβαιὼθ προφητεία· Θαιμὰν συντέλεια· Κηδὰρ σκοτασμός· Ἰετοὺρ ἐξωρισμένος· Ναβδεὴλ δουλεύων Θεῷ· Ναφὲς ἀναψυχὴ· Μασμὰν προσοχή, ἢ ἀκοή· Κεδμὰ ἐμπρόσθιος· Μασσὰμ ἐξ ἡδυσμῶν· Εὐϊλάτ ὠδίνουσα· Σοὺρ τεῖχος. Κατοίκησον δὲ ἐν τῇ γῆ, ἢ ἂν σοι εἶπω· καὶ παροίκει ἐν τῇ γῆ ταύτῃ, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε. Εἰ, ποῦ χρὴ κατοικεῖν ἐκ προστάγματος Θεοῦ, παροικήσει τις, ἔστιν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ εὐλογεῖ αὐτόν· εἰ δὲ, ὅπου οὐ δεῖ παροικεῖν, κατοικήσει τις, οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ εὐλογήσει αὐτόν. Ἄνθ' ὧν ὑπήκουσεν Ἀβραάμ τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ τὰ νόμιμά μου. Εἰ μήπω ἦν ὁ κατὰ Μωϋσέα νόμος γεγραμμένος, ἐφύλαξε δὲ Ἀβραάμ τὰ εἰρημένα, οὕτως αὐτὰ ἐφύλαξεν, ὡς ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, καὶ φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιοῦντα· ἐνδεικνύμενοι τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, μαρτυρουμένης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καθάφησιν ὁ Ἀπόστολος. Καὶ ὥρυξαν οἱ παῖδες Ἰσαὰκ ἐν τῇ φάραγγι Γεράρων· καὶ εὔρον ἐκεῖ φρέαρ ὕδατος ζῶντος. Φιλοτιμητέον ἐκάστῳ εὐχομένῳ εἶναι τέκνον τοῦ Ἰσαὰκ ταῦτα νοῆσαι τὰ φρέατα, καὶ ὀρύξαι αὐτὰ ἐν ἑαυτῷ. Ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν ὥρυξε φρέαρ ἕτερον, καὶ 12.124 οὐκ ἐμαχέσαντο περὶ αὐτοῦ. Διὰ δὲ τοῦ μὴ ἂν θίστασθαι τοῖς ἀδικουσι δείκνυσιν, ὅτι ἀληθῶς ἦν ἄπλαστος. Ὅθεν, ἀποδεξάμενος αὐτόν τῆς ἀνεξικίας ὁ Θεὸς, ἐπιφαίνεται αὐτῷ, καὶ ἐπαγγέλλεται τὴν γῆν, ἵνα μὴ ἄθυμῃ, ὅτι ὡς ξένος πάροικος προὔκειτο τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις, πληρῶν τὸ εἰρημένον ἐκάστοτε, ἐὰν διώκωσιν ὑμᾶς. Καὶ εἶπεν· Ἡ μὲν φωνὴ φωνὴ Ἰακώβ. Τὴν εὐσεβῆ φωνὴν οὐκ ἂν λεχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἡσαῦ· Ὁ παρέδωκεν ὁ Θεὸς σου ἐναντίον μου· ἐπιγνοὺς ὁ Ἰσαὰκ, εἶπεν· Ἡ φωνὴ φωνὴ Ἰακώβ. Καὶ εἶπεν· Ἴδου ὁσμή τοῦ υἱοῦ μου, ὡς ὁσμή

ἀγροῦ πλήρους ὃν εὐλόγησε Κύριος. Σαφῶς οὐκ αἰσθητὴ ἦν ἡ ὁσμὴ. Ποία γὰρ ἂν ὁσμὴ δύναται εἶναι ὁσμῆ ἀγροῦ παραβαλλομένη; ἀλλὰ μήποτε τοιαύτη ἦν αὕτη, ὁποῖαν ὁ Ἀπόστολος ἔχων ἔφασκε· Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν τῷ Θεῷ ἐν παντὶ τόπῳ. Ἐγὼ δὲ ἠγοῦμαι καὶ ἐκάστην ἀρετὴν ἰδίαν ἔχειν εὐωδία, ἣτις ἐστὶ συμπληρωτικὴ τῶν ἀρετῶν. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ αἱ κακίαι δυσώδεις εἰσὶ κατὰ τὸν εἰπόντα· Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου. Πρέπει δὲ τῷ Κυρίῳ τὸν αὐτῷ εὐωδὴ τῶν ἀρετῶν ἀγρὸν εὐλογεῖν. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδου Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός σου ἀπειλεῖ σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε· νῦν οὖν, τέκνον, ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν Μεσοποταμίαν. Μανθάνομεν ἀπὸ τούτων, ὅτι δεῖ ἀποδιδράσκειν τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ διωγμοὺς φεύγειν, εἰ καὶ ὀπτασιῶν καταξιωθῶμεν ὡς ὁ Ἰακώβ. Παρακληθεῖθ' ἂν τις ἰδὼν τὰ παρακολουθήσαντα τῷ Ἰακώβ φεύγοντι ἀπὸ τοῦ Ἡσαῦ· ὀπτασιῶν τε γὰρ ἠξιώθη, καὶ πατὴρ γεγένηται δῶδεκα φυλῶν· καὶ ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς διὰ τὸν διωγμὸν φυγῆς, γίνεται ἀντὶ Ἰακώβ Ἰσραήλ. Οὐ λήψη γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων Χαναάν. Αἱ θυγατέρες Χαναάν πονηραὶ εἰσιν, οὐκ ἐναντίον Ἡσαῦ, ἀλλ' ἐναντίον Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ Κύριος ὁ Θεός, ὅτι μισεῖται Λεῖα, ἠνοιξε τὴν μήτραν αὐτῆς. Ἀνοίγει μήτραν ἐπὶ ἀγίων γεννήσει· κατὰ δὲ τὸν πνευματικὸν νόμον ψυχῆς ἀνοίγει μήτραν, ἵνα γεννήσῃ Θεοῦ Λόγον ἢ ἔσο μὲν αὐτοῦ μήτηρ. Τοῦ αὐτοῦ. Πρῶτη γὰρ ἐτέκνωσε τῷ Θεῷ τὴν Ἰουδαίων συναγωγὴν καὶ πληθὺν ἢ ἐν χρόνῳ πρεσβυτέρα. Εἶπε δὲ αὐτῷ Λάβαν· Εἰ εὖρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισάμην ἄν· εὐλόγησε γὰρ με ὁ Θεός ἐπὶ τῇ σῆ εἰσόδῳ. Οὐκ ἔστι μὲν οἰωνισμὸς ἐν Ἰακώβ· ὁ δὲ Λάβαν φησὶν, οἰωνισάμην ἄν, ὡς ἀλλότριος τῆς τοῦ Ἰακώβ προαιρέσεως, ἧς οὐ τέλος ἀλλ' ἄλλοτριος ἦν, προστιθεὶς τῷ οἰωνισάμην, καὶ τὸ, εὐλόγησε γὰρ με ὁ Θεός ἐπὶ τῇ σῆ εἰσόδῳ. 12.125 Ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ Ἰακώβ ῥάβδον στυρακίνην χλωρὰν, καὶ καρυῖνην, καὶ πλατάνου. Αἱ τρεῖς ῥάβδοι συμβολικῶς ἦτοι αἱ τρεῖς δυνάμεις τῆς ψυχῆς εἰσὶ, τὸ λογικόν, τὸ θυμικόν, τὸ ἐπιθυμητικόν· ἦτοι αἱ τρεῖς θεωρίαι τῶν σωμάτων, τῶν ἀσωμάτων, τῆς ἀγίας Τριάδος· ἦτοι γενικῶς ἢ πρακτικῶς διὰ τῆς καρυῖνης, ἢ θεωρητικῶς διὰ τῆς στυρακίνης, διὰ δὲ τῆς πλατάνου τὸν κόσμον τοῦτον καὶ τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἠνίξαστο. Τὸ περισύρειν τὸ χλωρὸν τούτου, τὴν ἀποταξίαν αὐτοῦ σημαίνει· καὶ τῆς μὲν πρακτικῆς τὸ χλωρὸν ἐστὶ τὸ ἠδυπαθές· τῆς δὲ θεωρίας, τὸ περὶ τὰ σώματα ἀσχολεῖσθαι· τὸ δὲ χλωρὸν τῶν δύο ἄλλων ἐκδοχῶν βασάνιζε. Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Ἰακώβ· Ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρὸς σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν σου· καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. Ὅτε ἐκαρποφόρησεν Ἰακώβ, καὶ ἐπλούτησεν ἔξω τῆς γενεᾶς αὐτοῦ τυγχάνων, τότε εἶπεν αὐτῷ Κύριος· Ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρὸς σου. Τοιοῦτον δέ τι νοητέον ὑπὸ Κυρίου λέγεσθαι, ὅτε πρὸς τῇ ἐξόδῳ γενώμεθα ἀπελευσόμενοι πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν. Καὶ ἄθλον δὲ δίδωσι τῷ ἀποστρέφοντι εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν γενεάν αὐτοῦ. Οἶμαι δὲ, ὅτι ἐν ὕπνοις παρῆν αὐτῷ ὁ Κύριος. Ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό με, καὶ ἤλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνῶν. Ἀκύλας δέκα ἀριθμοὺς εἶρηκε· Σύμμαχος δεκάκις ἀριθμῶν. Ἔλεγεν οὖν, ὡς φησὶν ὁ Ἑβραῖος, δεκάκις ἠθέτησεν τὰς συνθήκας πρὸς τὸν Ἰακώβ ὁ Λάβαν, διὰ τὸ τὰ γεννώμενα ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰακώβ πλεῖστα ὅσα ὑπάρχειν, κάκεῖνον ἐποφθαλμιᾶν αὐτόν· ὅπερ ἐδήλωσαν αἱ δύο ἐκδόσεις· Καὶ παρηλογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάδας· ἀμνῶν δὲ ὅλως οὐκ ἔχει μνήμην, οὐς συνέθετό μοι δοῦναι· οὐδαμοῦ φαίνεται, ὅτι συνέθετο· ἀλλ' ἂν αὐτὸς λέγει, φανερόν ἐστιν. Ὅσπερ γὰρ ἀποκτείνοντα τὸν Λάμεχ οὐκ εἰσάγει, ἐκζητούμενον δὲ, ὡς ἀπὸ τῆς ἐξηγήσεως εἶναι φανερόν καὶ τὸ γενόμενον· οὕτω καὶ ἐνταῦθα. Πολλάκις οὖν ἡ Γραφή, ἂν ἐν τῷ πράττειν οὐκ ἐξηγήσατο, διὰ τινος ἐξηγουμένου ἐδήλωσεν. Τὰ πρόβατά σου καὶ αἱ αἰγές σου οὐκ ἠτεκνώθησαν· κριοὺς τῶν προβάτων σου οὐ κατέφαγον. Καλοῦ ποιμένος παρρησία ἐμφαίνεται ταῖς φωναῖς ταύταις, ἅς ζηλωτέον. Γεννάτωσαν οὖν καρποὺς πνευματικούς τὰ ἐν τοῖς

ποιμνίοις καὶ αἱ πολίοις, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλουσίους τῆς ποιμνης μὴ κατ' εσθίωμεν. Ἐπεὶ δὲ οὐχ εὐρηγνται οἱ αὐτοῦ θεοὶ, συμβάσεις ποιεῖται μετὰ τοῦ θεσπεσίου Ἰακώβ· καὶ ὁ κόσμος, ἠνίκα τοὺς ψευδωνύμους ἀπεβάλετο θεοὺς, φίλος γέγονε τοῦ Χριστοῦ. Εἶπε δὲ Ἰακώβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ· Συλλέγετε λίθους· καὶ συνέλεξαν λίθους. Καὶ ἐν τῷ 12.128 Ἐκκλησιαστικῆ γέγραπται· Καιρὸς τοῦ βαλεῖν λίθους, καὶ καιρὸς τοῦ συναγαγεῖν λίθους. Συνάγονται δὲ κατὰ πρόσταξιν Ἰακώβ, ὃς τύπος ἦν Χριστοῦ, ἵνα ἡ οἰκοδομὴ πληρωθῆ ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐκ λίθων ζώντων, ὅτε γίνεται οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον. Καὶ ἀποστραφεὶς Λάβαν ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Τοῦ μὲν φαύλου διὰ τὴν κακίαν ἐγγὺς ὁ τόπος· τοῦ δὲ διὰ προκοπῆς ὀδεύοντος, ἐπεὶ μακρὰν ἐστὶν ὁ τόπος, οὐ μικρὸς ὁ κόπος. Καὶ συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριός φησιν· Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός. Τῷ οὖν τὴν ὁδὸν ταύτην πορευομένῳ συναντῶσιν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων· Οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου Ἡσαῦ· Οὕτως λέγει ὁ παῖς σου Ἰακώβ· Μετὰ Λάβαν παρώκησα. Κατὰ τιμὴν τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν ἀνυποκρίτως κύριον αὐτοῦ καλεῖ. Πλὴν καὶ ἀπόκρισις ὑποπίπτουσα ἀποστρέφει θυμόν. Καὶ ὡς ἄνθρωπος μὲν ἐφοβήθη, τῷ Θεῷ δὲ πιστεύσας, οὐκ ἔφυγεν, ἀλλ' ἦρξε. Καὶ διέβη τὴν διάβασιν τοῦ Ἰαβώκ. Ἰαβώκ πόταμός ἐστι τῆς Ἀραβίας, ὁ νῦν καλούμενος Ἰαμβίκης. Ὑπελείφθη δὲ Ἰακώβ μόνος, καὶ ἐπάλαιε μετ' αὐτοῦ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἐξῆς. Τίς δ' ἂν ἄλλος εἴη ὁ λεγόμενος ἄνθρωπος ὁμοῦ καὶ Θεός, συμπαλαίων καὶ συναγωνιζόμενος τῷ Ἰακώβ, ἢ ὁ πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως λαλήσας τοῖς πατράσιν ἱερός τοῦ Θεοῦ Λόγος, Κύριος καὶ Θεὸς χρηματίζων, ὃς καὶ εὐλογῆσας τὸν Ἰακώβ, Ἰσραὴλ αὐτὸν ὠνόμασεν, ἐπειπὼν, ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ Θεοῦ; οὕτω δὲ ἐώρων οἱ τότε ἄνδρες τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, ὡς καὶ οἱ φήσαντες τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀπόστολοι· Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἐώρακαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ ἔθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς· ὃν Λόγον, καὶ ζωὴν θεασάμενος καὶ ὁ Ἰακώβ, ἐπιφέρει λέγων· Εἶδον γὰρ Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Ἰακώβ δὲ ἠγάπα τὸν Ἰωσήφ παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς γήρως ἦν αὐτῷ. Ἐποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶνα ποικίλον. Χιτῶν ποικίλος ἐστὶν ἕξις ἀρίστη ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένη. Ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν ὁ πατὴρ φιλεῖ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρηνικόν. Ὁ μισῶν ἀδυνάτως ἔχει πρὸς τὸ εἰρηνικόν τι λαλεῖν τῷ μισουμένῳ. Ἀποθώμεθα οὖν τὸ μῖσος, ἵνα λαλεῖν εἰρηνικὰ δυνηθῶμεν. 12.129 Οἱ δὲ Μαδιηναῖοι ἀπέδοντο τὸν Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον τῷ Πετεφρῆ τῷ σπάδοντι Φαραὼ ἀρχίμα γείρω. Πετεφρῆς παρὰ Ἀκύλα καὶ Συμμάχῳ Φουτιφάρ εἴρηται ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ, ἐν δὲ ἐτέρῳ Φουτιφαρέ. Καὶ ἡ μὲν τοῦ παρόντος ὀνόματος ἔρμη νεῖα παράκειται τῇ λέξει· ἡ δὲ ἔκθεσις τοῦ ἐτέρου ἐν τοῖς ἐξῆς φανεῖται. Γνοὺς δὲ Αὐνᾶν, ὅτι οὐκ αὐτῷ ἔσται τὸ σπέρμα, ἐγένετο ὅταν εἰσῆρχετο πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν. Πᾶς ὁ σπέρμα ἐπὶ τὴν σάρκα, καὶ τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς ἐν τῇ γῆ θησαυρίζων, ὁμοῖος τῷ Αὐνᾶν· διὸ καὶ θανατοῦται ὑπὸ Θεοῦ. Καὶ ἦν Κύριος μετὰ Ἰωσήφ· καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυχῶν. Ὡς ἐπὶ σκοπὸν βάλλων, ἔτεινε τὸ ἡγεμονικὸν ἑαυτοῦ, καὶ αἰεὶ ἐπετύγχανε. Πολλαχοῦ δὲ κέχρηται τούτῳ ἡ Γραφή. Καὶ εὐλόγησε Κύριος τὸν οἶκον τοῦ Αἰγυπτίου διὰ Ἰωσήφ. Διὰ τὸν ἅγιον ἐν οἴκῳ ὄντα Αἰγυπτίου εὐλογεῖται ὁ οἶκος, καὶ τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ὁ ἀγρὸς τοῦ Αἰγυπτίου. Αὕτη δὲ οὐ πνευματικὴ εὐλογία. Ἐγένετο δὲ μετὰ ῥήματα ταῦτα, ἡμαρτεν ὁ ἀρχινοχὸς τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ ὁ ἀρχιστοποιοὺς τῷ κυρίῳ αὐτῶν βασιλεῖ Αἰγύπτου. Νομίζω ὅτι τὸ ἀνάλογον τῷ· Ἠμαρτον βασιλεῖ Αἰγύπτου, λέγοιτο· ἂν περὶ τῶν μαρτύρων, ὅτι τῷ νοητῷ βασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου οὗτοι ἀμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τῷ Θεῷ. Εἰς γὰρ τὸν τοῦ κόσμου νόμον δοκοῦσιν ἀμαρτάνειν, ἐναντίον ὄντα τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ. Ὅτι κλοπῆ ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ

ἐποίησα οὐδέν. Τὸ μηδὲν ἐπιχωρίων Αἴγυ πτίων ποιεῖν αἰνίσσεται διὰ τοῦ· Ὡδε οὐκ ἐποίησα οὐδέν. Αἰγυπτίων δὲ ἔργον ἦν καὶ τὸ συνελθεῖν τῇ τοῦ κυρίου γυναικί. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσήφ εἶπεν αὐτῷ· Αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτοῦ· τὰ τρία κανᾶ τρεῖς ἡμέραι εἰ σὶν. Καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, οἱ τρεῖς πυθμένες τρεῖς ἡμέραι εἰσὶν. Οὐκοῦν τὸ, τρεῖς ἡμέραι, καὶ διὰ πυθμένων καὶ διὰ κανῶν παρίσταται· συγγρα σαμένης Προνοίας εἰς παράστασιν τριῶν ἡμερῶν οἰκείους παραδείγμασι τοῦ ἐκατέρου βίου. Τοιαῦτα δ' ἂν εὔροις καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Γραφαῖς· τὸ αὐτὸ δηλούμενον ἀπὸ διαφόρων εἶναι δοκούντων παραδειγμάτων. Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ἡμέρα γενέσεως ἦν Φαραῶ, καὶ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παι σὶν αὐτοῦ. Τῶν μὲν πρὸ ἡμῶν ἐτήρησέ τις, ὅτι φαῦλός ἐστιν ὁ τὰ γενέσεως τιμῶν πράγματα, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἀποδεχόμενος· ἡμεῖς 12.132 δὲ βεβαιούμεν τὴν διήγησιν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἡρώδου τὸ παραπλήσιον εὐρόντες, ὅτε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἡρω διάδος ὠρχήσατο, καὶ ἀπετμήθη ἡ Ἰωάννου κεφαλή· καὶ οὐδαμοῦ δίκαιος φαίνεται γενέθλιον ἄγων ἡμέραν. Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, Φαραῶ εἶδεν ἐνύπνιον. Ὡτετο ἐστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ ἐπὶ τοῖς ῥευστοῖς καὶ ἀβεβαίοις πε ποιθῶς ὤτετο ἐστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἀφ' οὗ τὰ δο κοῦντα εὐδαιμονικὰ εἶναι ἀναβαίνει, ὅτε οἱ βόες αὐ τοῦ παχεῖς εἰσὶν· ἀλλὰ πάντως κατεσθίεται ταῦτα ὑπὸ τῶν χειρόνων. Πρὸς δὲ τὸ, ὤτετο, συγκρινεῖς τὸ, ὤμην ὑμᾶς δεσμεύειν δράγματα. Ἐπὶ δὲ δευτέρου ἐνυπνίου, Ὡσπερ, φησὶν, ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη, καὶ οἱ ἀστέρες προσεκύνουν μοι. Πάλιν τε αὐ ὁ μὲν ἀρχαιονοχός· Ἐν τῷ ὑπνῷ μου, φησὶν, ἦν ἄμπελος, καὶ τὰ ἐξῆς· ὁ δὲ ἀρχιστοιποιός· Ὡμην τρία κανᾶ χονδριτῶν αἶρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ τὰ ἐξῆς. Τοῦ αὐτοῦ. Τὸ μὲν διηγηματικὸν τῆς Γραφῆς πρόσ ωπόν φησιν· Ὡτετο ἐστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, οὐ παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ· ὁ δὲ Φαραῶ φησιν· Ὡμην ἐστάναι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, οὐκ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Τὰ μέντοιγε ἐν Αἰγύπτῳ πράγματα τὰ ἐν τοῖς κοσμικοῖς, ἀπὸ χρηστοτέρων ἀρχόμενα, ὧν σύμβολον ἡ εὐθηνία, εἰς πικρότερον καταλήγει, ὧν ἡ εὐθηνία καὶ ὁ λιμὸς τύπος. Τοιοῦτον δὲ ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸν πλούσιον λόγου θεωρησαί. Οἶονεῖ γὰρ τὰ ἐπτὰ ἔτη τῆς εὐθηνίας ἦν αὐτῷ, ἀπολαμβά νοντι τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, ἐνδεδμενῶ πορφύραν, καὶ βύσσον, καὶ εὐφραينوμένῳ καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· λήγει δὲ αὐτῷ εἰς τὰ ἐναντία, ἀπολαμβάνοντι τὰ κακὰ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν. Τοιαῦτα δ' ἂν ἴδοις καὶ ἐπὶ τῶν τὴν πλατεῖαν καὶ εὐ ρύχωρον ὀδεούντων, ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια· οἷς δὲ ἀρχὴ τὸ στενὸν καὶ τὸ τεθλιμμένον, τὸ τέλος ζωῆ. Διὸ οὐαὶ τοῖς ἐμπελησμένοις, ὅτι πεινάσουσι· καὶ τοῖς γελῶσιν, ὅτι κλαύσουσι. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες καὶ κλαίοντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. Καὶ ἰδοὺ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἐπτὰ βόες, καὶ τὰ ἐξῆς. Τοῦ Φαραῶ τὰ ἐνύπνια βόες ἦσαν καὶ στάχυες. Δι' ὧν γὰρ γεωργεῖται ἡ γῆ, καὶ ἄπερ φέρει, προσημαντικὰ εὐθηνίας τε καὶ ἀφορίας ἐγένετο τῷ βασιλεῖ. Ἠγέρθη δὲ Φαραῶ, καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δευτέρον· καὶ ἰδοὺ ἐπτὰ στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἐνὶ ἐκλεκτοῖς καὶ καλοῖς. Ὁ μὲν Ἰωσήφ οὐ στάχυας, ἀλλὰ δράγματα εἶδεν· ὁ δὲ Αἰγύπτιος οὐ δράγματα, ἀλλὰ στάχυας. Καὶ πάλιν ὁ μὲν ἀρχαιονοχός τοὺς τρεῖς πυθμένας βλέπει εἰς τρεῖς ἡμέρας· ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἐν πυθμένι ἐνὶ ἐπτὰ στάχυας εἰς τὸ συνημμένον τῶν ἐπτὰ ἐνιαυτῶν· καὶ γίνεται τοῦ ἐνὸς ὀνόματος τοῦ πυθμένος διάφορος ἡ ἐρμηνεία. Εἶποτε οὖν ἄλλως τις διηγεῖται τὴν Γραφήν, μὴ δοκείτω βιάζεσθαι αὐτήν. Καὶ ἔτι τηρητέον, ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς 12.133 εὐθηνίας ἐπτὰ στάχυες ἀναβαίνοντες ἐν πυθμένι ἐνὶ, ἐπὶ δὲ τοῦ λιμοῦ ἐπτὰ μὲν στάχυες, οὐκ ἔτι δὲ ἐν πυθμένι ἐνὶ· ἄλλος φησὶν· ἐν καλάμῳ ἐνὶ. Ἐγένετο δὲ πρῶτ', καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἐξηγητὰς Αἰγύπτου, καὶ πάντας τοὺς σοφοὺς αὐτῆς. Ὅλης Αἰγύπτου πῶς ἐκάλεσε τοὺς ἐξηγητὰς καὶ σοφοὺς, ἅμα ζητητέον ὡς πρὸς τὴν λέξιν, καὶ εἰ πρὸς ἀναγωγὴν δεῖται ἐξηγητῶν Αἰγυπτίων ὁ Φαραῶ ὡς σοφωτέρων. Ὅλης δὲ Αἰγύπτου φαμέν, ὡς ἀκο λούθου τῷ, Πάντας τοὺς ἐξηγητὰς Αἰγύπτου, καὶ πάντας

τοὺς σοφοὺς αὐτῆς. Καὶ διηγήσατο αὐτοῖς Φαραὼ τὸ ἐνύπνιον αὐ τοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ Φαραῷ. Οὐκ οἶμαι, ὅτι τέλεον ἐσιώπων, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἔλεγον ἢ αὐτὸ τὸ τῆς ἐνυπνίων διηγήσεως. Ἄλλ' ἐρεῖ τις· Πῶς ἦδει ὁ Φαραῷ πότερον ἐπιτυχ χάνουσιν οἱ ἐξηγηταὶ καὶ σοφοὶ Αἰγύπτου διηγούμε νοι τὰ ἐνύπνια, ἢ μή; Ἔλεγε δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Ἑβραῖος, ὅτι ὁ Φαραῷ ἰδὼν τὸ ἐνύπνιον, εἶδε αὐτοῦ καὶ τὴν διήγησιν, ἥτις αὐτοῦ ἀπέπεσε τῆς μνήμης. Ἐκάστου οὖν ἀκούων λέγοντος, οὐκ ἀνεμιμνήσκετο οὗ ἦδει ἐωρακέναι. Διὰ τοῦτο δὲ ἐξεπλάγη τὸν Ἰω σήφ, καὶ ἀθρόως αὐτὸν προηγάγεν εἰς τὸ πιστεῦσαι τὴν πᾶσαν Αἴγυπτον, καὶ τὸν σῖτον αὐτῆς, καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν Αἰγυπτίων, αὐτῷ· ἐπεὶ ἅμα γε ἐκδιηγήσατο τὰ ὄνειρατα, καὶ οὗτος ὑπεμνήσθη τὰ αὐτὰ εἶναι τὰ προδεδηλωμένα αὐτῷ. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσήφ τῷ Φαραῷ, εἶπεν· Ἄνευτοῦ Θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον Φαραῷ. Εὐλογος Ἰωσήφ ἐν ᾧ προοιμιάζεται ἀπὸ Θεοῦ. Τήρει δὲ, ὅτι πρὸς μὲν τὴν γυναῖκα εἶπε· Καὶ ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἀμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ εὐνούχους φησὶν· Οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἢ δια σαφηνίσεως αὐτῶν ἐστι; Καὶ εἶπε Φαραῷ πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Μὴ εὐρήσομεν ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ; Μείζον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἰδὼν Φαραῷ τὸ τὴν ἐκπεσοῦσαν τῆς μνήμης αὐτοῦ λύσιν τοῦ ὄνειρατος σεσαφηνίσθαι ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ, πνεῦμα εἶπε Θεοῦ ἔχειν αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ. Τοῦ αὐτοῦ· Ἦναγκάσθη καὶ Φαραῷ ἕνα εἰπεῖν Θεόν· καὶ τούτῳ δὲ συνάδει τὸ περὶ τῆς λύσεως τοῦ ὄνειρατος προαποδοδεδομένον. Καὶ ἐκήρυσσεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κήρυξ. Τὸ Ἑβραϊκὸν ἔχει Ἀβρήχ, ὃ κυρίως σημαίνει, πατὴρ ἀπαλός. Εἰκότως πατέρα ἀπαλὸν ἐκάλεσε τὸν 12.136 Ἰωσήφ, ἐπειδήπερ ἀπαλὸς ὢν κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὡς πατὴρ σωτήριον ἀρχὴν Αἰγυπτίους ἐνεδείξατο. Δηλοῖ δὲ οὐδὲν ἢ λέξις, ἢ τὸ γονατίζειν. Φανερά γάρ ἐστιν ἢ φωνὴ τοῦ κήρυκος. Καὶ ἐκάλεσε Φαραῷ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ Ψονθομ φανήχ. Ψομθομ φανήχ ὃ ἐρμηνεύεται, ᾧ ἄπε καλύφθη τὸ μέλλον. Ἀκύλας, Σαφαμ φανή· Σύμμαχος, Σαφθ φανή, κεκρυμμένα ἀπεκάλυψε. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ἀσενῆθ θυγατέρα Πετε φρή ἱερέως Ἡλιουπόλεως αὐτῷ γυναῖκα. Τὸ μὲν Φουτιφάρ ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς ἐστὶ τῆς γαμῆ θείσεως τῷ Ἰωσήφ. Οἰήσεται δὲ τις ἕτερον εἶναι τοῦ τον παρὰ τὸν ὠνησάμενον τὸν Ἰωσήφ. Οὐ μὴν οὕτως ὑπειλήφασιν Ἑβραῖοι· ἀλλ' ἐξ ἀποκρύφου λέγουσι τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ δεσπότην καὶ πενθερὸν γενέσθαι. Καὶ φασὶ ταύτην τὴν Ἀσενῆθ διαβεβληκέναι τὴν μητέρα παρὰ τῷ πατρὶ ὡς ἐπιβουλεύσασαν τῷ Ἰωσήφ, καὶ οὐκ ἐπιβουλεύθεισαν. Ἦν δὲ ἐκδέδωκε τῷ Ἰωσήφ, δεῖξαι σπουδάσας καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ὅτι μηδὲν τοιοῦτον ἡμάρτηται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἐκάλεσε δὲ Ἰωσήφ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτοτόκου Μανασσῆ, ὅτι ἐπιλαθέσθαι ἐποίησέ με ὁ Θεὸς πάντων τῶν πόνων μου, καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρὸς μου. Τὸ μὲν πάντων ἐπιλαθέσθαι τῶν πόνων τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιήσαντος, σαφῶς καλὸν ἐστίν· εἰ δὲ καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰα κὼβ ὁ Ἰωσήφ ἐπελάθετο, καὶ τοῦτο ποιήσαντος τοῦ Θεοῦ αὐτῷ, ζητητέον. Οὐ γὰρ Θεὸς ποιεῖ ἐπι λαθέσθαι τὸν Ἰωσήφ λόγων τοῦ Ἰακὼβ, καὶ υἱῶν αὐτοῦ· εἰ μὴ ἄρα πόνων αὐτοῦ, ἴν' ἢ ἀπὸ κοινοῦ τὸ, πόνων, οὕτως· πάντων τῶν πόνων μου καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρὸς πόνων. Τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν Ἐφραῖμ, ὅτι ἠϋξήσέ με ὁ Θεὸς ἐν γῆ ταπεινώσεώς μου. Μυ στικῶς ἢ πνευματικῆ Αἴγυπτος γῆ ταπεινώσεώς ἐστὶ τοῦ δικαίου· παρὸ παρὰ τῷ Ἀποστόλω λέγεται· Τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν· καὶ ἐν Ψαλμοῖς· Ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἢ ζωὴ ἡμῶν· καὶ πάλιν· Ἐταπεινώσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως. Ἰωσήφ δὲ ἦν ἄρχων τῆς Αἰγύπτου. Οὗτος ἐπώλει παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς. Ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσήφ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. Διὰ τὸ μὴ εἶναι λαοὺς τῆς γῆς τοὺς υἱοὺς Ἰακὼβ, οὐκ ἐπώλει αὐτοῖς· ἀπεδίδου δὲ τὰ ἀργύρια δῖς. Ἔπρεπε γὰρ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ προῖκα λαμβάνειν τὸν σῖτον. Τοῦ αὐτοῦ. Χαριέντως περὶ τῶν αὐτῶν, ὅτε μὲν ἀγοράζουσι, φησὶν, υἱοὶ Ἰσραὴλ· ὅτε δὲ προσκυνοῦσιν Ἰωσήφ, οἱ ἀδελφοὶ Ἰωσήφ.

Πλὴν Βενιαμὶν οὔτε τὸν Ἡσαῦ οὔτε τὸν Ἰωσήφ προσκυνεῖ. Διὸ ἐν τῇ μερίδι αὐτοῦ γίνεται ὁ ναός. 12.137 Ναὶ, ἐν ἀμαρτίαις γὰρ ἔσμεν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτι ὑπερεῖδομεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε κατεδέετο. Κατὰ τὸ σιωπώμενον κατεδέετο· οὐ γὰρ ἀναγέγραπται πῶς κατεδέετο. Ἀποκριθεὶς Ῥουβὶμ, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν, λέγων, Μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον; καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου. Καὶ ἰδοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται. Ἐν τοῖς ἀνωτέρω λέλεκται, ὅτι μὴ παρόντος τοῦ Ῥουβὶμ πέπραται τοῖς Ἰσμαηλίταις ὁ Ἰωσήφ, καὶ μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτὸν ἀνέστρεψεν ὁ Ῥουβὶμ ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ οὐχ ὄρα τὸν Ἰωσήφ ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ διέβρῆξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν· ἐγὼ δὲ ποῦ πορεύσομαι ἔτι; Καὶ οὐ φαίνεται μεμαθηκῶς παρὰ τῶν ἀδελφῶν περὶ τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι ἐπράθη. Μήποτε οὖν, οἰόμενος ἀνηρῆσθαι αὐτὸν, νῦν φησι τὸ, Ἴδου αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται. Εἶπε δὲ Ἰούδας πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ· Ἀπόστειλον τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα ἵνα ζῶμεν. Μήποτε προφητεῦει, ὅτι ἤμελλε μετὰ τῆς Ἰούδα φυλῆς εἶναι Βενιαμίν. Ἐγὼ δὲ ἐκδέχομαι αὐτόν· ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐτόν, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτόν πρὸς σέ, καὶ τὰ ἐξῆς. Μηδὲν τῶν δυνατῶν γενέσθαι ὡς ἀνθρώπῳ τῷ Βενιαμίν λογισάμενος Ἰούδας, προφητικῶς, οἶμαι, τῷ πατρὶ ἐπαγγέλλεται. Λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῶν, καὶ κατάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλιτος, θυμιάματά τε καὶ στακτὴν, καὶ τερέβινθον, καὶ κάρυα. Ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς φέρεται τῷ Ἰωσήφ δῶρα, ἃ οὐκ ἔχει Αἴγυπτος· ἔστι δὲ ῥητίνη, μέλι, θυμιάμα, στακτὴ, τερέβινθος, κάρυα· καὶ ἀνωτέρω δὲ, καὶ αἱ κάμηλοι ἔγεμον θυμιαμάτων, ῥητίνης, στακτῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μέλιτος, καὶ τερεβίνθου, καὶ καρύων. Τοῦ αὐτοῦ. Τρία εἶδη μετὰ Ἰωσήφ κατάγουσι Μαδιθηναῖοι εἰς Αἴγυπτον, οἷς ἄλλα τρία προσθέντες οἱ υἱοὶ Ἰακώβ φέρουσι τῷ Ἰωσήφ. Πλὴν σπέρμα Ἀβραάμ καὶ τὰ πρότερα φέρουσι, καὶ τὰ δεύτερα. Καὶ ἔδει τὰ μὲν ὑποδεέστερα ἀπὸ τῶν νόθων τοῦ Ἀβραάμ φέρεσθαι παίδων, τὰ δὲ πλείονα, ἀπὸ τῶν γνησίων, ὡς τῆς Αἰγύπτου χρεῖαν τούτων ἐχούσης. Εἶπαν· Διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίποις τὴν ἀρχὴν ἡμεῖς εἰσαγόμεθα· τοῦ σου κοφαντῆσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας, καὶ τοὺς ὄνους ἡμῶν. Ἀπίθανον τὸ, ἐν τοιαύτῃ νομίζοντας εἶναι περιστάσει, περὶ τῶν ὄνων φροντίζειν, εἰ μὴ ἀλληγορεῖται. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ἰλεως ὑμῖν, μὴ φοβεῖσθε. Ἔοικεν ὁ ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ Ἰωσήφ ἄνθρωπος ταῦτα εἰρηκέναι, ὠφελῆθεις εἰς θεοσέβειαν παρὰ τοῦ Ἰωσήφ. Ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς Βενιαμίν παρὰ τὰς με 12.140 ρίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων. Ἐμεγαλύνθη ἡ διὰ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἢ ὡς τύπος τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Καὶ Ἰησοῦς δὲ τῆς φυλῆς ὧν Ἐφραΐμ διεμέρισε ταῖς ἄλλαις φυλαῖς τὴν γῆν. Ἀπέστειλε γὰρ με ὁ Θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι ὑμῖν κατάλειμμα. Ἐπεὶπερ ὁ Θεὸς ἀπέστειλε διὰ τὴν τῶν πολλῶν ζωὴν τὸν Ἰωσήφ ἔμπροσθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον, δηλονότι ὁ Θεὸς ἀποστέλλων αὐτόν εἰς Αἴγυπτον, συγκατεχρήσατο τῷ ζήλῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς τὴν περὶ τοῦ Ἰωσήφ ἐπὶ ζωῇ πολλῶν οἰκονομίαν. Οὐκοῦν ἔσθ' ὅτε συγχρώμενος ἐτέρων ἀμαρτίαις ὁ Θεὸς, οἰκεῖα βουλευέται ἐπὶ ἄλλων σωτηρία. Νῦν οὖν οὐχ ἡμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, ἀλλ' ὁ Θεὸς, καὶ ἐποίησέ με ὡς πατέρα Φαραῶ, καὶ κύριον παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης γῆς Αἰγύπτου. Ὁ ἄρχων τῶν σωματικῶν πραγμάτων, καὶ μηδαμῶς αὐτοῖς εἴκων, λέγοιτ' ἂν τὸ, Ἐποίησέ με ὁ Θεὸς πάσης τῆς γῆς Αἰγύπτου κύριον. Καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν σκευῶν ὑμῶν. Τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ Αἰγύπτου ὑμῶν ἔσται. Εἴ τι ὑπάρχει ἐν τῇ τροπικῶς καλουμένῃ Αἰγύπτῳ, οὐκ Αἰγυπτίων ἔστιν, ἀλλὰ τοῦ Ἰσραὴλ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ συσκευάζουσιν Ἑβραῖοι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ λαμβάνουσι σκεύη χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, καὶ εἴ τι ἀγαθὸν ἐν Αἰγύπτῳ ἦν. Καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος. Πρέπουσα ἐπαγγελία τῷ Θεῷ, οὐ μόνον ἀναβιβάζειν, ἀλλὰ

καὶ ἐπὶ τέλος φέρειν τὸν ἀναβιβαζόμενον. Τοῦ αὐτοῦ. Πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Πεντατεύχου ζητοῦντας τὴν μετὰ ταῦτα ζωὴν φήσομεν· Ἐπεὶπερ ἄψευδής ἐστὶν ὁ εἰπὼν, Ἀναβιβάσω σε, ἀνεβίβασεν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ὕστερον, καὶ μετὰ τὴν ἔξοδον ἀνεβίβασεν αὐτὸν, ὅτε μετὰ τοῦτο Ἰωσήφ ἐπέβαλε τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ σώματος Ἰακώβ. Ἀνεβίβασεν δὲ ὁ Θεὸς, ἀνάγων μετὰ τὸ τέλος τοῦ βίου ἐπὶ τὸ παρ' ἑαυτῶ τέλος τὸν Ἰσραήλ. Ἀνέστη δὲ Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου, καὶ ἀνέλαβον υἱοὶ Ἰσραήλ Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτῶν. Ὁ μὲν ἐλθὼν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου Ἰσραήλ ἐστὶ, φέρων μετὰ πάντων τῶν αὐτοῦ, οἶμαι, Ἰακώβ· ὁ δὲ ἀνιστάμενος ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου, Ἰακώβ ἐστὶν· ἐδεῖτο γὰρ ἀναστάσεως οὐχ ὁ Ἰσραήλ, ἀλλ' ὁ Ἰακώβ. Εἶτα μετὰ τοῦτο, δεόμενον ἀναλήψεως Ἰακώβ πατέρα ἀνειλήφασιν υἱοὶ οὐχὶ Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραήλ. Τοῦ αὐτοῦ. Ἀπέστειλε Φαραὼ ἀμάξας ἄραι οὐ τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ τὸν Ἰακώβ. Εἰσηλθεν εἰς Αἴγυπτον, οὐ κατέβη Ἰακώβ. Τῷ γὰρ Ἰσραήλ εἴρηται, Μὴ φοβοῦ καταβῆναι εἰς Αἴγυπτον. Εἰσηλθεν εἰς Αἴγυπτον Ἰακώβ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Σπέρμα μὲν νῦν τοῦ Ἰακώβ λέλεκται· ἀνωτέρω δὲ υἱοὶ Ἰσραήλ. Πλὴν εἶπερ Ἰακώβ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰσηλθεν εἰς Αἴγυπτον, οὐκ εἰσηλθεν δὲ Ἡρ, καὶ Αὐνάν, οὐκ ἦσαν σπέρμα τοῦ Ἰακώβ. 12.141 Ἐπιγοναὶ καὶ θυγατέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Δηλονότι τὰς θυγατέρας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς γαμβροὺς συνεπάγεται. Οὐ γὰρ ἠνείχετο ἔξω τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἀποστέλλειν τὰς θυγατέρας, μήπως τραπέιεν εἰς εἰδωλολατρείαν. Τοῦ αὐτοῦ. Εἰ μὴ ἔχει θυγατέρας ὁ Ἰακώβ, πῶς αἱ θυγατέρες αὐτοῦ καταβαίνουσιν εἰς Αἴγυπτον; Μὴ τοίνυν ἀλληγορεῖται. Ἐξῆς δὲ λέγει ἐκ Λείας εἶναι, καὶ θυγατέρας λγ' Δίνας ὀνομασθείσης. Ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, τῶν εἰσελθόντων εἰς Αἴγυπτον. Υἱῶν, οὐκ Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραήλ, εἰσελθόντων, οὐ καταβάντων εἰς Αἴγυπτον, τὰ ὀνόματα ταῦτά ἐστιν. Πρωτότοκος Ἰακώβ, Ῥουβὴμ, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀνωτέρω εἰπὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν εἶναι τοῦ Ἰσραήλ, νῦν τοῦ Ἰακώβ εἶναι πρωτότοκόν φησι τὸν Ῥουβὴμ. Τοῦ αὐτοῦ. Σημειωτέον, ὅτι σὺν τοῖς γενομένοις ἐν γῆ Χαναὰν υἱοῖς Ἰακώβ ἀριθμεῖ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ὄντας υἱοὺς Ἰωσήφ. Συμβάλλεται γὰρ τοῦτο εἰς τὸ ἐξῆς ῥητὸν περὶ τὰ τέλη, ἔνθα φησὶν· Ἐμοὶ εἰσὶν Ἐφραΐμ καὶ Μανασσῆ, ὡς Ῥουβὴμ καὶ Συμεὼν. Καὶ εἶπεν Ἰσραήλ πρὸς Ἰωσήφ· Ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐπεὶ ἑώρακα τὸ πρόσωπόν σου. Ἔτι γὰρ σὺ ζῆς. Θαυμαστόν ἐστὶ τὸν γενόμενον ἐν Αἰγύπτῳ μὴ βλαβῆναι ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ μεῖναι ἐν τῇ κατὰ Θεὸν ζωῇ. Διόπερ θαυμάζων ὁ Ἰακώβ, εἶπε τῷ Ἰωσήφ τὸ, Ἔτι γὰρ σὺ ζῆς. Ποιμένες προβάτων οἱ παῖδες σου ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν .... Εἶπαν δὲ Φαραὼ· Παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἤκαμεν. Παρῶρησιάζονται τὸ ποιμένες εἶναι πρὸς τὸν Φαραὼ. Εἶτα, ἵνα μὴ ταραχθῆ Φαραὼ, φασὶν· Παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἤκαμεν. Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσήφ, λέγων· Κατοικεῖτωσαν ἐν γῇ Γεσέμ. Ἐπειδὴ ἐν τοῖς Τετραπλοῖς, ἐξ ὧν καὶ τὸ ἀντίγραφον μετελήφθη πρὸς τὸν εἰρμόν τὸν ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐκδόσεσι, δεῖ κνυταὶ καὶ ἡ τῶν Ἑβδομήκοντα ἐν τισὶ τόποις μετατεθεῖσα, ὡς τὰ πρῶτα ὕστερα, καὶ τὰ ὕστερα πρῶτα γενέσθαι· ὅπερ καὶ ἐνταῦθα εὐρέθη παθοῦσα· τούτου χάριν παρεθήκαμεν ἀκολουθίαν. Ἔστι δὲ αὕτη· τῷ, Κατοικῆσομεν οἱ παῖδες σου ἐν γῇ Γεσέμ, συν ἀπτεται τὸ, Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσήφ· Κατοικεῖτωσαν ἐν γῇ Γεσέμ. Εἰ δὲ ἐπίστη, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς· καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ δὲ ἐπίστη ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς δυνατοὶ, κατὰ στήσον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν. Τοὺς τοῦ Ἰσραήλ δυνατοὺς Φαραὼ βούλεται ἄρχοντας καταστήσαι Αἰγυπτίων κτηνῶν. Εἴ τις δὲ ἐστὶ τοῦ Ἰσραήλ δυνατὸς, φευγέτω τὸ ἐπὶ τούτοις βούλημα. Καὶ εὐλογήσας Ἰακώβ τὸν Φαραὼ, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. Οὐκ ἂν, δίκαιον εὐλογήσας, ἀπ' αὐτοῦ ἐξῆλθε. Ζητητέον δὲ εἴποτε ἅγιόν τις εὐλογήσας 12.144 ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἐνθάδε μὲν εὐλογῶν ἐξέρχεται· ἀνωτέρω δὲ ὁ Ἰακώβ εὐλογίας τυχὼν εἰσέρχεται. Καὶ εἰσήνεγκεν Ἰωσήφ πᾶν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν οἶκον Φαραὼ. Καὶ ποῦ ἔδει πᾶν τὸ Αἰγύπτου ἀργύριον καὶ

Χαναάν γενέσθαι, ἢ ἐν τῷ οἴκῳ Φαραώ; Ἦγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς Ἴωσήφ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς Ἴωσήφ ἄρτους ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. Οὐκ ὤμῳς τοῦτο ποιεῖ Ἴωσήφ, ἀλλ' ἵνα μὴ κάμωσι τὰ κτήνη τρέφοντες, καὶ ἵνα μετὰ ταῦτα χάριν αὐτὰ δέξωνται παρὰ τοῦ Φαραώ. Καὶ οὐχ ὑπολείπεται ἡμῖν ἐναντίον τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἢ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν. Ἐπεὶ περὶ τῶν ἀμαρτωλῶν λέγεται τὸ, Διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας· διὰ τοῦτο καὶ νῦν Αἰγύπτιοι, ὡς σάρκες, ὑπολελείφθαι φασιν αὐτοῖς οὐχὶ ψυχὴν, ἀλλὰ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ τὴν γῆν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ νομιστέον ὑπὸ πάντων τῶν ἀλλοτρίων τοῦ Θεοῦ λέγεσθαι. Ἴνα οὖν μὴ ἀποθάνωμεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῆ, κτῆσαι ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν. Ἐναντίον τοῦ Φαραώ θέλουσιν οἱ Αἰγύπτιοι ζῆν, οὐκ ἐναντίον Θεοῦ. Τοῦ αὐτοῦ. Κτῆμα βούλονται οἱ Αἰγύπτιοι γενέσθαι τοῦ Φαραώ, ὡς οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ. Ἐπεκράτησε γὰρ αὐτῶν ὁ λιμός. Δηλονότι τῶν Αἰγυπτίων· οὐ γὰρ ἂν εἴρηται περὶ τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός. Καὶ ἐνισχύσας Ἰακώβ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν κοίτην. Ἐνισχύσας ἐκάθισεν, ἵνα τοὺς ἐνθέους εἴπη λόγους Οἶμαι γὰρ τὸν μὲν Ἰακώβ ἠνωχλῆσθαι, τὸν δὲ Ἰσραὴλένισχυκένοι, ὅς καὶ εὐλόγησε τοὺς υἱοὺς Ἴωσήφ, καὶ τὰ ἐξῆς, ἐν οἷς οὐκ ὀνομάζεται ἐπὶ τῶν παιδίων Ἰακώβ. Καὶ εἶπέ μοι· Ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε. Ἦτοι οὐκ αὖξει ὁ ἀσεβῆς, ἢ οὐκ ἀπὸ Θεοῦ αὖξει. Τὸ δ' ὅμοιον ἐρεῖς καὶ διὰ τὸ, Πληθυνῶ. Θεὸς γὰρ εὐλογῶν ταῦτά φησιν. Ἐμοί εἰσιν Ἐφραΐμ καὶ Μανασσῆς· ὡς Ῥουβὴμ καὶ Συμεὼν ἔσονταί μοι. Ὡς Ῥουβὴμ, καὶ Ἐφραΐμ· ἀμφοτέρω γὰρ πρωτότοκοι· ὡς Μανασσῆς, καὶ Συμεὼν· ἐκάτερος γὰρ τῆ μητρὶ αὐτῶν δεύτερος. Τὰ δὲ ἔκγονα, ἃ ἐὰν γεννήσῃς μετὰ ταῦτα, ἔσονταί ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν· κληθήσονται ἐν τοῖς ἐκείνων κλήροις. Οἱ ἐσόμενοι, φησὶν, ἕτεροι παῖδες σου ταῖς ἐπωνύμοις φυλαῖς τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ταχθήσονται ἐν τῇ κληροδοσίᾳ. Ἰδὼν δὲ Ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς Ἴωσήφ, εἶπε· Τίνες σοι οὗτοι; καὶ τὰ ἐξῆς. Δόξει ἐναντίον τῷ, Ἰδὼν δὲ Ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς Ἴωσήφ, τὸ, Οἱ ὀφθαλμοὶ Ἰακώβ ἐβαρύνθησαν ἀπὸ τοῦ γήρους· εἰ μὴ πού ἐστι ταῦτόν τῷ, τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ δύνασθαι βλέπειν, τὸ ἰδεῖν τὸν Ἰσραὴλ τὸ σπέρμα τοῦ Ἴωσήφ, τοῦ Θεοῦ δείξαντος αὐτῷ τὰ γενησόμενα. 12.145 Ἐκτείνας δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν, ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἐφραΐμ. Ὅτι παρηκολούθουν οἱ προφῆται νοοῦντες περὶ ὧν προεφήτευσεν. Ἀμέλει μετὰ ταῦτα τῶν δέκα φυλῶν ἐξῆρχεν ἡ τοῦ Ἐφραΐμ φυλὴ. Ἐξ αὐτοῦ γὰρ ὁ μακάριος Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ἀληθινὸς τύπος ὧν τοῦ Χριστοῦ, κατήγετο ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς. Διὸ καὶ τοῦ Ἴωσήφ ἡ εὐλογία ἐπ' αὐτὸν ἀναφέρεται. Ποιῆσαι σε ὁ Θεὸς ὡς Ἐφραΐμ, καὶ ὡς Μανασσῆ· καὶ ἔθηκε τὸν Ἐφραΐμ ἔμπροσθεν τοῦ Μανασσῆ. Εὐκαίρως χρῆσις τῷ ῥητῷ περὶ τοῦ ἐν προσευχῇ ἔμπροσθεν ἐστάναι τὸν τιμιώτερον. Κάμψας κατεκλίθη ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. Τὸν κατ' οἰκονομίαν θάνατον σημαίνει τὸ, κατεκλίθη. Λέων ἐστὶν ὁ Χριστὸς τοῖς τελείως ἀποθηριωθεῖσι· τοῖς δὲ ἔτι εἰσαγωγικοῖς σκύμνος.